

UTRINKI

O K T O B E R 2 0 2 6

Slovenska univerza
za tretje življenjsko obdobje

UTŽO
DRUŠTVO UNIVERZE ZA TRETJE
ŽIVLJENJSKO OBDOBJE
IVANČNA BOVČA

Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje

Cesta II. grupe odredov 17, 1295 Ivančna Gorica

☎ 040 708 391

www.utzo-ivancnagorica.si

e-pošta

utzoivg@gmail.com

kimet@slo-kabel.si

lidija_medved@yahoo.com

matjaz.marincek@gmail.com

Upravni odbor Društva UTŽO Ivančna Gorica

Metka Krajnc, predsednica

Lidija Medved, podpredsednica

Matjaž Marinček, tajnik

Vesna Celarc, članica

Olga Grum, članica

Marjeta Godec Šlajpah, članica

Jožica Lampret, članica

Milena Vrhovec, članica

Jože Železnikar, članica

Nadzorni odbor Društva UTŽO Ivančna Gorica

Danila Ilešič, predsednica

Miran Grum, član

Milena Zaletel, članica

Glasilo Utrinki

oktober 2026

Uredništvo:

Metka Krajnc, odgovorna urednica

Matjaž Marinček, glavni urednik, korektor, jezikovni pregled, oblikovanje & prelom

Fotografija na naslovnici: Cistercijanski samostan v Stični, foto Nejc Travnik;

fotografija na notranji strani ovitka: Sadovnjak, foto Klemen Ceglar

KAZALO

	uvodna beseda		
4	Skupnost, ki bogati življenje O naslovnici	41	Nadaljevali smo z učenjem nemščine
	začetek	42	»Prima, da je bil ta tečaj.«
5	Začeli smo novo študijsko leto 2025/26	43	Obisk Velike planine in Rožnika
	predavanja	44	Koraki, ki nas povezujejo
	»Kuharski recepti za vremenske ujme«	45	Plesni mozaik v ritmihi bachate, salse in polke
7	Geopolitični položaj Slovenije in NATO	46	Zdrav duh v zdravem telesu
9	»Kulturna dediščina smo ljudje ...«	47	Pilates ob začetku tedna
11	Kefir – življenjski eliksir	48	Možgani v akciji
13	Vpliv starih staršev na vzgojo vnukov		delavnice
14	Prehranska dopolnila – kaj vemo o njih?	49	Kaligrafija v duhu srednjega veka
	ekskurzije		kultura
15	Maribor na dlani	50	Operni muzikal Kette
17	V objemu Bele krajine	51	Ob zaključku leta na gala koncertu opernih arij
19	Med prekmurskimi ravnici	52	Veličastna v SiTi Teatru
21	Bavarski gradovi	53	Ogled komedije Agencija za razhode v Špateatru
	krožki		pomembno
26	»Misel naredi spremembo, išče pot.«	54	Kako smo »zborovali«
29	Znanje je kapital	55	Svetovi našega učenja, delovanja in ustvarjanja
32	UTŽO prispeva k vseživljenjskemu učenju	56	Tudi septembra smo bili aktivni ...
34	Od začetka		druženja
35	Tri dni Londona	57	Veselo v leto 2026!
36	Učenje tujega jezika je dobro za urjenje možganov	58	Zaključili smo študijsko leto 2025/26
37	Prvo leto v društvu: angleščina V naši skupini resnično ni dolgčas!		študijsko leto je za nami
38	Za učenje ni nikoli prepozno	59	Poročilo o študijskem letu 2025/26
39	Nikoli ne obupaj! Več kot le učenje angleščine		program za študijsko leto 2026/27
40	Auf Deutsch, bitte!	62	Program po mesecih: od oktobra do maja

Skupnost, ki bogati življenje

Drage članice, dragi člani,

z veseljem vas pozdravljam ob izidu nove številke našega društvenega glasila Utrinki. Vsaka njegova stran je odsev živahnega utripa naše skupnosti – skupnosti ljudi, ki verjamemo, da učenje nima starostnih meja, da radovednost bogati življenje in da so medsebojni odnosi naše največje bogastvo.

Za 202 članoma našega društva, od tega je 47 moških in 155 žensk, je obdobje številnih dejavnosti: študijskih krožkov, predavanj, strokovnih ekskurzij in obiskov kulturnih prireditev, ki smo se jih udeleževali v velikem številu. Vsak dogodek je prinesel nova znanja, prijetna druženja in priložnosti, da drug drugega navdihujemo. Prav v tem je moč naše univerze – v odprtosti, sodelovanju in pripravljenosti, da ostajamo dejavni soustvarjalci svojega okolja. Podrobno poročilo o dejavnostih v študijskem letu 2025/2026 najdete na zadnjih straneh tega glasila.

Ob tej priložnosti želim izraziti iskreno zahvalo Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje ter Občini Ivančna Gorica za zaupanje in finančno podporo, s katero omogočata izvajanje naših izobraževalnih programov. Njuna podpora potrjuje pomen vseživljenjskega učenja ter nam daje možnost, da razvijamo kakovostne programe, spodbujamo aktivno staranje in krepimo povezanost v naši skupnosti. Zahvaljujemo se tudi SUTŽO za vso podporo pri našem izobraževalnem delu.

Hvaležna sem vsem mentorjem, članom Upravnega odbora in seveda vsakemu izmed vas, ki s svojo prisotnostjo, zamislimi in dobro voljo soustvarjate zgodbo naše univerze. Brez vaše predanosti in srčnosti naše društvo ne bi bilo to, kar je danes.

Naj bo tudi prihodnje študijsko leto polno novih znanj, zanimivih srečanj in skupnih doživetij. Ohranjajmo odprtost, optimizem in prepričanje, da človek raste vse življenje.

uvodna beseda

Želim vam prijetno branje in veliko lepih trenutkov v naši družbi.

Lepo vas pozdravljam,

Metka Krajnc, predsednica in odgovorna urednica

O naslovnici

Na manjši vzpetini v južnem predelu Ivančne Gorice se dviga cerkev sv. Jožefa. Zgradili so jo v letih 1991 in 1992. Še v času prvega župnika župnije Ivančna Gorica, Jožeta Kastelica, jo je leta 1999 posvetil takratni nadškof Franc Rode.

Oltar v prezbiteriju ponazarja vse vernike, ki jih Jezus Kristus združuje v mašni daritvi in je delo kiparja Jožeta Trontlja; izdelal jo je iz stare orehove korenine leta 1996. Ob straneh tabernaklja sta sliki slikarja Tomaža Perka z naslovoma »Rojstvo« in »Emavsi«; isti avtor je leta 1995 naslikal tudi križev pot. Orgle v koru je 1995 postavila orglarska delavnica Antona Škrabla iz Brestovca.

Matjaž Marinček, glavni urednik

Začeli smo novo študijsko leto 2025/26

Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica (»tretja univerza« pogovorno) je v prvem tednu oktobra zakorakalo v novo študijsko leto 2025/26. Vpis je prinesel nepričakovano veliko število novih članov, tako da nas je sedaj v društvu skupaj 194, od tega več kot 65 novih. Trudili se bomo, da bomo njihova pričakovanja kar najbolj izpolnili. Na razpolago imajo 23 različnih krožkov, ki jih sedaj, ko se je urnik ustalil, obiskuje 255 članov; torej so nekateri vključeni v dva ali več študijskih krožkov.

Poučevanje angleščine poteka kar v osmih krožkih različnih stopenj znanja, »hit« sezone pa je zopet krožek Urjenje spomina, kjer so vključene kar tri velike skupine. Po nekaj letih, ker prej ni bilo zanimanja, smo zopet začeli s krožkom računalništva. Na novo je zaživel krožek ročnih del, razgibati pa se je na novo mogoče tudi v krožku za pilates in plesnih uricah. Za zdravo

začetek

telo tradicionalno potekata še vodena telovadba in nordijska hoja.

Pri vpisu so vsi člani prejeli naše glasilo »Utrinki«, iz katerega so razvidne naše dejavnosti iz preteklega študijskega leta in program za tekoče. Prenovili smo spletno stran društva, kjer so ažurno objavljene informacije o bodočih aktivnostih in v daljših besedilih opisani pretekli dogodki.

Ob tolikšnem članstvu, kot ga imamo letos, je postal zelo pereč problem prostora. Udeležencev nekaterih krožkov je toliko, da je največja predavalnica, ki jo premoremo, pretesna in je za premagovanje stiske potrebno kar nekaj dobre volje. To, da je treba do nje v drugo nadstropje, je pa že druga pesem ... Ampak zmoremo, saj smo (še vedno) radovedni in iščemo nova poznanstva in znanja!

Jožica Železnikar

»Kuharski recepti za vremenske ujme«

Tako je svoje predavanje o vremenu in vremenskih pojavih naslovil Andrej Velkavrh, matematik in meteorolog. Poznamo ga kot tistega napovedovalca vremena s TV ekranov, ki svoj nastop vedno konča s kakšno duhovito mislijo.

predavanja

Prisluhnili smo mu v sredo, 5. novembra dopoldne v občinski sejni sobi na letošnjem prvem predavanju od predvidenih šestih v tem študijskem letu. Udeležilo se ga je rekordnih 57 članic in članov. Več o Andreju Velkavrhju je na začetku povedala Lidija Medved, po tem pa smo uro in pol poslušali o tem, kaj vse kroji vreme in kako nastanejo vremenske ujme.

Vremenska ujma oziroma neurje je naraven vremenski pojav, ki odstopa od povprečja in povzroči škodo. Lahko je to povodenj, suša, nevihta s točo, naliv, toča. Vendar narava, kot pravi Velkavrh, ujma ne pozna, saj so te tudi koristne, če izpraznjen prostor omogoči obnovo in novo rast. So stalnica od aprila do septembra in vse bolj pogoste zaradi podnebnih sprememb in segrevanja ozračja.

Do vremenskih neurij pride, če so v ozračju razmere, ki to omogočijo. Pri nas so povezana z nevihtami, vendar ni vsaka nevihta potencialno neurje. Pri nas večina vremena prihaja od zahoda: nad morjem se ozračje napolni z vlago, nastajajo oblaki in lahko pade velika količina padavin v kratkem času. Edina energija, ki jo ozračje dobiva, je sončna energija. Ta povzroči izhlapevanje vode, oblake in padavine.

Za toplotno ravnovesje moramo imeti tudi toplotne izgube. Te nastajajo, ker Zemlja oddaja v vesolje infrardečo svetlobo in s tem zmanjšuje toploto. Tako se ustvari povprečna temperatura Zemljinega ozračja. Sončna svetloba se vpije v Zemljino tla, ta se segrevajo, vendar ne vsa enako (razlika je v asfaltu, vodi, namočenih ali suhih tleh itn.). Oblaki Zemljino sevanje zaustavijo in ga vračajo nazaj na Zemljo, zato se v oblačni noči temperatura zniža manj kot v jasni.

Segreta tla segrevajo zrak nad tlemi, zrak postane lažji in se dviga, poveča se tudi izhlapevanje vode. Pri tem se sprošča energija, saj je veliko te porabljene za to, da voda izhlapi. Ko pride hladen zrak, se energija pri kondenzaciji pare iz plina v tekoče stanje dodatno sprosti v ozračje in ga še dodatno segreva, kar povzroča možnosti za nevihte. Topel zrak se dviga in se meša z zrakom iz okolice, za kar rabi energijo in se dodatno ohladi. Za vsakih 100 metrov dviga se zrak ohladi za 1° C. Tako se tvorijo kapljice in nastanejo oblaki, v katerih se sprošča toplota, zato se ohlajanje upočasni in oblaki dalj časa obdržijo toploto, se dvignejo še više in povzročijo nevihte.

Kaj povzroči, da se zrak dvigne? Eno je termika, ko se pri dviganju zrak ohlaja in kondenzira v kapljice. Drugo so zračni vrtinci – cikloni, kjer se zrak dvigne, ohladi, kondenzira in nastanejo oblaki. Je pa še prisilno dviganje, to so vremenske fronte. Te nastanejo med toplejšo in hladnejšo zračno maso. Hladen zrak je težak in spodriva toplega, ta se mora dvigniti v višino, kjer se ohlaja in kondenzira v padavine.

Fronta je lahko tudi topla, kjer topli zrak hladnega ne more izpodriniti, saj je lažji od hladnega, se pa počasi dviga, ohlaja in nastanejo padavine, ni pa nalivov. Vsak oblak je živ organizem, nastaja in izhlapeva. Zahodna polovica Slovenije je

hribovita in ob jugozahodniku so tam oblaki in dež, na drugi strani pa se zrak spusti in je vreme lepše.

Za nastanek nevihte je potrebno nestabilno ozračje, saj se zrak dviga toliko časa, dokler se njegova temperatura ne izenači s temperaturo okolice in tedaj nastane nevihta. Teh je več vrst: pri enocelični je nevihtni oblak osamljen, pri večcelični ena nevihta povzroči gručo povezanih nevihtnih oblakov, pri nevihtnih linijah je niz nevihtnih hladnih front.

Posebna vrsta so supercelične nevihte. Zanje je potrebno poleg dovolj vlage še vetrovno striženje, ko se smer vetra spreminja z višino (jug v jugovzhodnik) in višje kot gremo, bolj severno piha veter.

Pri dovolj vetra nevihta potuje in ne razpade, nastane močan veter, toča, naliv in so klasičen vir vremenskih ujm. Vremenski pojavi in njihove posledice so odvisni tudi od terena, reliefa pokrajine. Zaradi reliefa v Ameriki nastajajo tornadi, ki jih pri nas ni. Tam od severa proti jugu potekajo hribi (Skalno gorovje), osrednji del pa je odprt; trčita hladna in topla zračna masa in nastane tornado. V Evropi zaradi razdrobljenosti pokrajine to ni možno ali le v manjšem obsegu.

Ob nevihtah nastane močan veter, piš, ker se mora dvignjen zrak tudi spustiti navzdol, padavine zrak ohladijo, ta je težek in povzroči, da pred nevihto nastane vetrovna fronta. Veter je sicer kratkega veka, je pa sunkovit in močan, zato povzroči škodo. Burja je močan veter, ki ni vezan na nevihte.

Za vremenske ujme so pri nas najpogostejši vzrok močne nevihte, ki nastanejo, če so zanje ugodni pogoji (vlažno, nestabilno ozračje, striženje vetra in njegova jakost, dovolj toplo morje jeseni, hladne fronte in relief pokrajine). Povzročajo močne padavine, veter, točo, strele in s tem škodo. Napovedati je mogoče le pogoje za nastanek takih neviht, samih neviht pa ne. Vreme je zapletena reč in stvari niso enostavne.

Poslušalci smo postavili predavatelju nekaj vprašanj in dobili tudi odgovore. Stroka ocenjuje, da protitočna obramba nima smisla, odločitev zanjo je politična. Osnovnih vremenskih procesov se zaustavljati in spreminjati ne da (»naročanje«

lepega vremena zaradi političnih dogodkov), ker je za to potrebno preveč energije. Ne da se razbijati tornadov ali redčiti megle, neviht se ne da preprečiti ali zmanjšati njihove moči.

Novice o zarotah se širijo prek družabnih omrežij, ta pa servirajo novice, ki jih človek sicer bere, zato je obveščen le enostransko in jim verjame. Vremenski pregovori nikoli niso držali, nekaterih niti ni možno preverjati, ker so preveč splošni. Približno držijo le ledeni možje, ker so sredi maja zadnji arktični prodori zraka.

Dolgoročne vremenske napovedi temeljijo na meteoroloških modelih, napovedih in analizi

meritev, ki so na razpolago. Časovne vrste z leti dajo določene podatke, vendar ne morejo služiti za z vremenom povezane odločitve. Najtežje je napovedati nekaj, kar se še nikoli ni zgodilo.

Da je vreme res zapletena reč, kot pravi Velkavrh, smo se ob njegovem predavanju lahko sami prepričali. Veliko fizike je treba obvladati za njegovo prepoznavanje, pogovor o njem pa je vedno dobrodošla in nikoli dokončana zgodba.

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

Geopolitični položaj Slovenije in NATO

Takšen je bil naslov predavanja generalmajorja Dobrana Božiča, ki smo mu, bilo nas je 31, prisluhnili v sredo, 7. januarja dopoldne v občinski sejni sobi. Predsednica Metka Krajnc nam je najprej povedala nekaj več o predavatelju. Je svetovalec ministra za obrambo in predsednik Zveze slovenskih častnikov, sicer pa je bil v svoji bogati vojaški karieri načelnik Generalštaba Slovenske vojske, poveljeval je domačim enotam, mednarodnim kontingentom na Kosovu in tudi v Afganistanu.

Izkušnje je nabiral kot vojaški predstavnik pri Združenih narodih in bil državni sekretar na

Ministrstvu za zunanje zadeve. Ima izkušnje v vojaški stroki in tudi v diplomaciji. V času vojne za Slovenijo je bil rezervist v TO, kjer se je začela njegova vojaška kariera. Je veteran vojne za Slovenijo.

Dobran Božič je svoje predavanje začel z vprašanjem občinstvu: »Koliko vas misli, da se bodo vaši otroci postarali v samostojni Sloveniji?« Seveda smo vsi zavpili, da se jasno bodo ... Sledil je predavateljev hladen tuš: glede na to, kam gre trenutno svet, je vprašanje že za nas, naši vnuki pa tega gotovo ne bodo doživeli. Slovenci smo narod z glavo v pesku. Mislimo, da se nam zaradi naše majhnosti ne more nič hudega zgoditi, vse bo šlo mimo nas. Pozabljam pa, da smo izpostavljeni kot geografsko križišče. Skozi zgodovino smo sicer ohranili svoj jezik, kar je svetovni fenomen, vendar je danes svet drugačen.

Kaj sestavlja nacionalno moč države? Najprej je to močna, dobra diplomacija (pri nas je zane-marjena, dobri so v ZDA in v Rusiji), torej na-čin, kako se predstavljamo doma in v tujini (v čem smo najboljši). Sledi vojska in nato ekono-mija, to so srednja in mala podjetja. Vojaško moč države smo uspešno razmontirali. Če je pokojni predsednik Drnovšek še ugotavljal, da smo našo vojsko cenili premalo, jo je predsednik Pahor uspešno obubožal do konca. Politične in-terpretacije, da v vojsko vlagamo zato, ker to za-hteva NATO, so napačne. Ta ne zahteva ničesar, temveč govori o minimalnih potrebnih standar-dih, da sploh imaš lahko lastno vojsko. To je mi-nimalno 2 % BDP (v nekdanji Jugoslaviji je bilo to 10 do 15 %).

Vsaka država, kot vsak človek in vsaka organi-zacija, ima nek lasten, tudi sebičen interes. Naš je mirovniški, nevtralen, za razliko od ruskega ali ameriškega. S Kondratijevimi, sicer ekonomski-mi cikli, ki se ponovijo na vsakih 50 let, pridejo tudi vojne, ki nastanejo zaradi interesov držav po več. Tako je prišlo do I. in II. svetovne vojne in nobena od teh ni šla mimo nas. Realpolitika je resničen interes države in tega zasledujejo, če-prav govorijo drugače. Tipičen primer tega je danes Trump, ki ničesar ne skriva.

Kaj je hibridna vojna? Gre za obveščevalno, di-verzantsko vojno, za razliko od kinetične – prave vojne z orožjem. Dezinformacije, kibernetiski napadi, sekanje kablov v morju, sabotaze na železnicah so hibridna vojna. Ti napadi so dobro skriti, vendar se večinoma najde sled za po-vzročiteljem, a ni možno ukrepati. Ključne pri tem so dezinformacije, ki lahko družbo razdelijo do konca. Dezinformacije so spremljale tudi našo vključitev v NATO, ker ta ni skladen z na-šo mirovniško politiko. Pametna politična odlo-čitev je tedaj bila, da so vključitev v NATO po-vezali z vključitvijo v Evropsko unijo (EU) in oboje uspešno izvedli. NATO nam sedaj zago-tavlja varnost, EU pa ekonomsko stabilnost. Od nje dobimo milijarde kohezijskih sredstev za razvojne projekte, ker smo še vedno neto pre-jemnica denarja.

Tudi NATO in EU imata nek lasten interes. Govorijo o človekovih pravicah, sklepajo pa nenačelne trgovske povezave zaradi lastnega interesa. Kje smo danes? Leta 2014 se je zgodil

Krim, ki si ga je Rusija zvito priključila. Nekda-nje baltske ruske države so že tedaj prognozirale, da se bo zgodila Ukrajina, vendar tega nihče ni verjel in nihče ni Rusiji postavil »rdeče črte«. Se-daj skupaj s Kitajsko preureja svet in tu smo zdaj tudi mi. Rusija je vedno hotela imeti zaščiten »trebuh«. Z vstopom baltskih držav v EU je tega začela izgubljati, zato ne more pristati, da bo Ukrajina v NATU. Bili so časi, ko bi se Rusija lahko približala NATU in EU, iz česar bi lahko nastala ekonomska in vojaška sila in bi se Rusija počutila enakovredna. Posledica te zamujene priložnosti je sedaj vojna v Ukrajini. Kitajska širi svoj vpliv, grozi Tajvanu, vendar samo ta proiz-vaja čipe, zato je po svoje zavarovan. ZDA ima novo doktrino »Amerika najprej«, Evropa naj za svojo varnost poskrbi sama, zanima jo Južna Amerika, pa Grenlandija.

Za majhne države, kot smo mi, je rešitev v med-narodnem pravu in varovanju človekovih pravic, ker samo ta garantira stabilnost in razcvet. So-sednje države del Slovenije že prikazujejo kot svojega, ker je to nekoč že bil. To je realpolitika tega sveta, česar si naša politika ljudem ne upa povedati. NATO, postavljen po II. svetovni voj-ni kot uravnoteženje vzhodnemu delu, služi iz-ključno obrambi. Jedrsko oboroževanje na obeh straneh je preprečilo novo vojno.

V Evropi je mednarodno pravo vir stabilnosti, posebno za majhne države, kot smo mi. Trije »veliki«, ZDA, Rusija in Kitajska, si bodo svet razdelili na novo in ga organizirali po svoji meri. NATO in EU sta vir stabilnosti in zavezništva, sicer ostanemo sami. V pogodbi z NATO je naj-prej napisano, da vsaka država za svojo varnost poskrbi sama, če pa je napadena in tega ne zmore, pa pomagajo vse ostale države (5. člen). To zagotavlja varnost, kar je treba plačati ozi-roma zagotoviti vire, da lahko imamo svojo vojsko. Za to rabimo 3,5 % BDP za osnovno oborožitev, 1,5 % pa za odpornost družbe in podporo vojaškega dela (mostovi, zaklonska, ceste, železnice). Če začneta razpadati NATO in EU, bi mi morali iskati nove zaveznike za pre-živetje v taki obliki, kot smo.

Na vprašanje, ali zagovarja naborništvo, je pre-davatelj odgovoril, da brez njega ne bomo mogli popolniti vojske. Potrebno pa je ustrezno izo-braževanje. Odločitev o tem bo politična. V po-

vezavi z aktualno Venezuelo je Trump odprl možnost tudi drugim državam, da uresničujejo svoje interese na račun drugih. Tega večji del Američanov ne odobrava, je pa bila aretacija Mondura narejena vrhunsko spretno in z mnogo znanja.

Zaključili smo s pametnimi telefoni, ker bo menda njihova prepoved hrvaškim nabornikom njihov največji problem. Predavatelj je navedel rezultate ameriške ankete, kjer je 70 % anketiranih najstnikov odgovorilo, da gredo rajši v zapor za en teden, kot da so en teden brez telefona.

»Ne računati na ameriško varnost in bel kruh iz Rusije,« je bil duhovit zaključek generalmajorja Božiča, ki nas je s svojim dinamičnim podajanjem držal v napetosti skoraj dve uri. Odprl nam je nov svet in pogled nanj. Mislim, da bomo spremenili marsikakšno svoje mnenje.

Jožica Železnikar, foto: Janez Pangerc

»Kulturna dediščina smo ljudje ...«

O kulturni dediščini, vrednoti našega življenja, smo poslušali v sredo, 11. februarja dopoldne v občinski sejni sobi. Bilo nas je 34, o njej pa nam je govorila doc. ddr. Verena Vidrih Perko. Več o njej in njenih mnogih dejavnostih je na začetku povedala predsednica Metka Krajnc, nato pa smo prisluhnili predavateljici.

Ta nam je najprej povedala, da jo na Stično vežejo sentimentalni spomini, saj je tu pri izkopavanju gomil spoznala svojega moža, s katerim sta poročena že petdeset let. O kulturni dediščini nam je v svojem skoraj dve uri trajajočem predavanju odstirala nova obzorja, od katerih tu navajam le nekaj povzetkov, ki so name naredili največji vtis.

»Kulturna dediščina je vse, kar smo bili, smo, bomo, znamo in veljamo,« je eden od njenih citatov. Njen lastnik ni Ministrstvo za kulturo, njen lastnik smo ljudje in je ni mogoče ohranjati z zakoni.

Dediščina je tudi vprašanje politike, o njej odločajo župani, država, Evropska skupnost in s svojimi odločitvami lahko bistveno osiromašijo naše življenje, režejo korenine in s tem samozavest našim otrokom. Obe svetovni vojni sta povzročili strašno razdejanje in po končanju smo gradili mesta, tovarne, ceste in železnice, s čimer je dežela spremenila svoj značaj, saj so stara ostala le ozka mestna jedra. Kašče in kozolci so postali ruševine, hiše so postajale enake v mestu in vasi. S tem je izginjala naša identiteta, saj v dediščini prepoznavamo sledove, ostanke tega, kar so ustvarili ljudje pred nami. Izgubili smo preteklost in nenadoma smo postali sami sebi dovolj.

Zgodovina gleda nazaj v preteklost, dediščina pa je nekaj, kar imamo danes in jo ohranjamo za prihodnost, da bodo bodoči rodovi imeli nekaj za veselje, obžalovanje in razmislek o tem, kaj je človek. Pomembne so male osebne dediščine, ki jih hranimo doma za svojo družino kot dragocenost iz preteklosti. Dediščina nas razlikuje in povezuje, uči, navdihuje in opozarja. Primer takega učenja so bile katastrofalne poplave, ki so pokazale, kje ne bi smeli graditi, kar so naši predniki dobro vedeli.

V muzejih prepoznavajo ljudje dele lastne zgodbe, zato se morajo ti odpirati in povezovati. Dediščina je kulturni, identitetni, izobraževalni, razvojni, kulturni in politični kapital. Po naravi stvari je konfliktna, saj ima vsak človek do nje svoje osebno stališče in jo doživlja čustveno, kar vključuje tudi konflikte. Dediščina je živa vez s preteklostjo, nit, ki nas vodi nazaj. To so spomini, pripovedke, tradicija, običaji. Enkrat uničeno je uničeno za vekomaj, nikoli več ni avtentično. Po UNESCO je dediščina suvereno jedro kolektivne identitete in je enako pomembna za obstoj človeštva kot hrana in voda. Dediščina so predvsem vrednote, materialne manj kot duhovne.

Temelj naše identitete je to, kako preteklost ohranjamo v predmetih, dokumentih, izkopanih itn. To so pokrajina (simbola Triglav, Bled), kašče, cerkvice, jezik, vera, navade, preteklost. Vprašanje pa je, kako nanjo gledamo (primer ljubljanskega Emonca izpred 2000 let, ki je bil Rimljan, kar naj bi utemeljevalo Ljubljano kot antično mesto). Preteklost je simbolna sedanjost in v njej ugledamo sami sebe v sedanjem trenutku. Kdor upravlja s preteklostjo, nadzoruje sedanjost in usmerja prihodnost; z dediščino se lahko sijajno manipulira.

Predavateljica nas je popeljala v zgodovino in opredelila, od kje izhajamo Slovenci. Smo mešanica raznih ljudstev (Ilirov, Keltov, Venetov, Romanov, Germanov, Avarov-Slovanov) na našem ozemlju. Emona je bila izbrisana in se ni ohranila. Prve slovanske vasi iz 6. stoletja so bile pri nas izkopane v Prekmurju, največ grobov pa je bilo izkopanih v okolici Kranja. To so dokazi za nastanek slovenske kulture.

Karel Veliki je združil vsa stara ljudstva in se leta 800 dal okronati pri papežu za rimsko-germanskega cesarja. Ustvarjena je bila Evropa. Cesarstvo traja do leta 1800, ko ga razpustijo pod Napoleonom. Karel Veliki je uvedel latinščino kot edini liturgični jezik in vse dežele je pokristjanil. Slovani se temu upirajo in po prošnji v cesarskem Konstantinoplu priključijo Cirila in Metoda. Ta dva izumita glagolico, ki postane osnova cirilice (ta se danes piše do Mongolije). Prevedeta sveto pismo, napišeta zakone in širita jezik. Brižinski spomeniki so zapisani (verjetno pred letom 1000) v staro-slovenščini (ne v staro-slovanščini) v koroškem narečju, ki so ga ljudje

govorili, sicer ne bi bil zapisan. To dejstvo lahko obravnavamo kot začetek Slovencev (ne Slovanov) v 9. stoletju, česar se, zaradi svoje slabe samopodobe, premalo (ali sploh ne) zavedamo (za razliko od Hrvatov ali Srbov).

Naše glavno mesto bi moralo biti Celje, nekoč Celea, ime se je ohranilo do danes (enako kot Petovia-Ptuj). V 15. stoletju je bila Barbara Celjska (naša »srednjeveška Melanija«) nevesta rimsko-nemškega cesarja Sigismunda in cesarica Madžarske in Češke. S Sigismundom so povezani celjski grofi, naše prvo plemstvo, ki so bili močnejši kot Habsburžani in bi jih morali temu primerno slaviti. Zadnjega Celjana so pobili Madžari leta 1454 in njihovo mesto so prevzeli Habsburžani. To je bila najpomembnejša plemiška družina na slovenskih tleh. Zgodovina gre naprej do avstro-ogrske, ravnovesje se poruši leta 1919 z vojno, ki povzroči izgubo tretjine slovenskega prebivalstva. Leta 1940 je Slovenija razkosana, leta 1945 vključena v Jugoslavijo, leta 1991 pa se zgodi čudež z osamosvojitvijo.

Naša gorenjska narodna noša in slovenska trobojnica sta nastali leta 1848, s čimer se je slavilo slovenski ponos in identiteto. Cesar Franc Jožef je ustanovil komisijo za čuvanje habsburške dediščine (stavbe, gradove, cerkve) in leta 1888 je bil zgrajen Narodni muzej v Ljubljani. Oče našega spomeniškega varstva je bil Franc Stele, ki ni uspel s samostojnim zakonom o varovanju dediščine, podtaknil ga je v zakon o gozdovih.

Leta 1945 je bil sprejet Odlok o zaščiti knjižnic, arhivov in kulturnih spomenikov. Ta ne varuje gradov, kmetov (nacionalizacija velikih kmetij),

cerkva, ker so »razredni sovražniki« in je veliko uničenih. Z eksodusom izgine velik del prebivalstva, ki je bil večinoma veren. Nastale pa so nove vrednote (solidarnost, pomoč drugim, graditi nekaj skupnega), nastali so novi muzeji (Kranj), prvenstvo pa dobi dediščina NOB in določanje slovanstva, ne slovenstva. Status kmeta je razvrednoten, prvenstveno velja industrializacija. Vrednote so se spremenile.

Bistvo slovenske identitete je zakoreninjeno daleč nazaj, v 9. stoletju, med njena utemeljitelja pa lahko štejemo tudi Cirila in Metoda, česar se premalo zavedamo. Dediščina je vedno politična, od naše zavesti pa je odvisno, kako jo varujemo, čuvamo in vplivamo na njeno ohranjanje. Pustili smo propasti Ravne, Jesenice, Muro, smodnišnico Kamnik, kar je posledica skupne države Jugoslavije, kjer je bila identiteta dovoljena le velikim. Kaj so še naše korenine, je to slovenstvo? Kaj so naše vrednote? Dediščine ne

more ščititi le stroka, vpliv morajo imeti tudi ljudje. Vrednote so dediščina, ne le materialne, temveč tudi duhovne, to kar občutimo (Beneška listina). Ljudi brez identitete danes potrebuje kapital.

S svojim vrhunskim dinamičnim podajanjem nas je ddr. Perkova držala v napetosti skoraj dve uri. Anekdote, s katerimi je ilustrirala predavanje, bi si zaslužile poseben zapis, nas pa so od srca nasmejale. Razširila nam je pogled na dediščino, ki smo jo doslej verjetno obravnavali drugače. Izrazila je veliko pohvalo naši monografiji o kaščah, to smo ji podarili, in spravila v zagato našega »dvornega« fotografa Jožeta, ker mu s svojim stalnim gibanjem ni omogočila narediti kakovostne fotografije. Preživeli smo nepozabno dopoldne ...

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

Kefir – življenjski eliksir

Takšen je bil naslov predavanja, ki smo mu, bilo nas je 34, prisluhnili v sredo, 11. marca dopoldne v občinski sejni sobi. O kefirju nam je več povedal mag. biotehnologije Matjaž Boštar, strokovnjak za živilsko industrijo z mednarodnimi izkušnjami. Deluje na področju mlekarstva in je velik specialist za kefir, kot nam ga je predstavila predsednica Metka Krajnc.

Kaj smo torej slišali?

Kefir spada med mlečne izdelke in je zelo zdrav za uživanje, kar kažejo tudi raziskave. Izhaja iz čerkeškega območja in pri nas še nima prav dolge zgodovine, čeprav njegove najstarejše sledi izhajajo štiri tisoč let nazaj iz Kitajske (mumificirani ostanki suhih kefirjevih zrn). Poznal ga je antični svet, Severni Kavkaz, znan po svojih stoletnikih, pa si je prisvojil kefir kot darilo bogov in tem »zrnom življenja« ni dovolil iz svojega okolja.

Zrnca kefirja naj bi nastala v mehovih iz živalskih kož, v katerih je mleko fermentiralo v kefir. Pot kefirja kaže tudi pot naših prednikov,

ki so izza Kavkaza prišli zaradi uživanja mleka, ker sicer ne bi preživeli. V Rusijo se je po legendi razširil kot odkupnina za s strani kavkaškega princa ugrabljeno raziskovalko Irino, ki naj bi ugotovila, od kod dolgoživost kavkaških prebivalcev. To se je zgodilo leta 1907, kefir so nato najprej uporabljali v ruskih zdraviliščih za zdravljenje tuberkuloze in črevesnih bolezni.

S komercialno proizvodnjo so začeli v 30. letih 20. stoletja, danes pa je tam eden najbolj razširjenih mlečnih izdelkov. V Evropo je prišel v 80. letih 20. stoletja, ko se je začela njegova domača in komercialna proizvodnja. Bolj so se s kefirjem pri nas začeli ukvarjati po letu 2000, ko je prišel tudi v trgovine.

Kefir vsebuje beljakovine, ki so podobne človeškim, veliko mineralov in vitaminov. Njegovo redno uživanje dokazano podaljšuje življenje, dviguje imunsko odpornost in povečuje mišično maso. Je živ naraven probiotik, vsebuje več kot 100 različnih mikroorganizmov, ki razgradijo laktozo v mlečno kislino, čisti tanko črevesje toksičnih stvari; je rahlo penast in osvežujoč ter lažje prebavljiv kot mleko. Zrna rastejo in se razmnožujejo, njihove lastnosti so dobro raziskane, vendar vse še niso odkrite. Ne da se ga narediti iz nič v laboratoriju, potrebna so zrna,

zato si ga poskušajo različne religije prisvojiti kot »božjo stvaritev«. »Umetne« DVS kulture omogočajo industrijsko proizvodnjo kefirja (pa tudi jogurta), ki pa je to samo po imenu.

Zdravilnih lastnosti kefirja je cel kup, najmočnejši učinek pa mu dajejo kafiran, probiotične bakterije in mikroorganizmi. Njegovo redno uživanje (2 do 3 dcl dnevno) deluje v črevesju čistilno. Ker ga lahko delamo doma, nima močne reklame na trgu. Kefir delamo iz mleka s 3,5 % maščobe pri sobni temperaturi. Mleko mora biti sveže, najboljše je domače, segreto, lahko je pasterezirano in homogenizirano, ne pa tudi sterilizirano (alpsko ni primerno), ker to zrnca kefirja uniči. Lahko jih pa zamrzujemo. Če je mleko slabo ali je zrnec in časa za zorenje premalo ali pri slabi higieni kefir tudi ne uspe.

Naš predavatelj, mag. Boštár, je kefir razvil v Mlekarni Krepko v Logatcu, kjer ga delajo še danes (»Krepki suhec«). Botroval je tudi mlekarji v Angliji, kjer jo je ustanovila njegova znanka, ker ji je kefir ozdravil težko črevesno krono bolezen. Sedaj sodeluje pri prenovi mlekarn. Lepe spomine ima na stiško mlekarno, danes je ni več, kjer so delali najboljši sir trapist.

Sodeluje pri razvojnih projektih mlečnih izdelkov v različnih delih sveta in z različnimi univerzami pri raziskovanju lastnosti kefirnih zrn. Do leta 2010 se je znanje o kefirju širilo predvsem po ustnem izročilu in v nekaj knjigah, prisoten je bil predvsem v Rusiji. Danes je na spletu o kefirju veliko dosegljivega znanja, postal je tudi priljubljen na trgu in so vsi jogurti že kar kefirji, kar seveda ni res. Problem je, ker za kefir pri nas ni standarda, za razliko od Rusije, zato se dogajajo zlorabe, ko jogurt poimenujejo kefir. Tovarn, kjer delajo pravi kefir iz zrn, je v Evropi malo, v glavnem gre za instantni izdelek. Pri nas

je »Krepki suhec« postal blagovna znamka za vse kefirje.

Kako sami naredimo kefir, smo videli v kratkem filmu. Sledila je njegova degustacija, kjer smo poskusili izdelek našega predavatelja, nekaj srečnikov pa je dobilo tudi kefirjeva zrna za domačo uporabo. Zanimivo predavanje nam je prineslo novo znanje, ki ga bomo lahko uporabili v vsakodnevni praksi.

Morda si bomo s pitjem kefirja celo podaljšali življenje, čeprav ne živimo za Kavkazom ...

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

Vpliv starih staršev na vzgojo vnukov

Ali stari starši lahko vplivamo na vzgojo vnukov in ali to sploh smemo? Odgovore na to in druga vprašanja smo dobili na interaktivnem predavanju psihoterapevke Katjuše Jakšič. Prisluhnili smo ji 1. aprila v občinski sejni sobi, bilo nas je 42. Katjušo Jakšič je najprej predstavila Metka Kranjc, nato pa smo poslušali, kaj vse je pripravila na temo starih staršev in vnukov.

Danes so pričakovanja staršev, tako do sebe kot do svojih otrok, zelo velika, otroci so projekt. Včasih so stari starši imeli močno avtoriteto, skupaj je bivalo več generacij, otroci so pomagali pri delu, stari starši pa so čuvali vnuke in pomagali pri njihovi vzgoji. Danes so stari starši čustveno prisotni, manj je discipline, družine so razseljene. Problem so meje, stari starši so za razvajanje, vzgojne vloge ni več, gre za pomoč. Pri vnukih-najstnikih so stari straši lahko most otrok do staršev. Z validacijo, to je potrditvijo občutkov (*»Tebi je res težko.«*), lahko stari starši zelo veliko naredimo. Pomagamo tudi z varstvom, vožnjo otrok v vrtce, k obšolskim aktivnostim ipd. Smo torej zelo pomembni, čeprav se sami tega niti ne zavedamo.

»Ponosna sem, ker ...« je bila prva vaja, ki jo je izvedel vsak od prisotnih. Odgovori so se nanašali predvsem na vnuke (*»... ker me imajo radi, ker sem vedno na razpolago, se dobro razumemo, se skupaj igramo itn.«*). Vloga starih staršev je zelo raz-

nolika, blažijo stres pri otrocih s svojo pomočjo, empatijo, ljubeznijo ter prenašajo nanje življenjske modrosti in vrednote. Na kaj smo ponosni, bi si morali povedati vsak dan. Vnukom dajemo občutek čustvene varnosti, povezujemo generacije, dajemo pozitivne vplive.

Prisotnost starih staršev blaži stres pri otrocih, posebno je to potrebno pri ločitvah staršev, ki so danes pogoste, veliko je tudi selitev. Danes so otroci izgubili sposobnost prilagajanja, so impulzivni, nepotrpežljivi. Preplavljeni so z vsem. Test: vnuku ponudiš bonbon in mu rečeš, naj počaka pet minut in dobi dva. Tisti otrok, ki počaka, bo dobro krmaril skozi življenje, sicer pa ga je treba učiti potrpežljivosti. Vendar je treba znati postaviti tudi svoje meje, ko ne zmoreš več (*»Zelo rada sem z vnukom, vendar ne morem več ...«*).

Največja vrednost starih staršev je v tem, kako se vnuk ob njih počuti. Od njih dobi pozornost, več časa in skupnih trenutkov. V naslednji vaji smo se postavili na mesto otroka, kaj ta najbolj ceni pri starih starših, kdaj se počuti najbolj varnega, kaj si še želi. Vajo smo delali v trojkah, rezultatov pa nismo preverjali.

Konflikti (nestrinjanje) nastajajo, kadar pride do neskladja. *»Pri meni to lahko dela ...«* ali *»Mi smo to delali drugače ...«* je pogosto vzrok konfliktov med stariimi starši in starši. V odnosu do staršev naših vnukov je najtežje, da nas ti včasih ne razumejo, se z nami ne strinjajo ali imajo drugačne poglede na vzgojo. V naslednji vaji smo v skupinah preverjali, kaj se zgodi, če vnuke razvajamo in pri tem kršimo pravila. V predstavitvah

smo izvedeli, da imajo stari starši na vzgojo vnukov večinoma enake poglede kot starši, trudijo se, da se v vzgojo ne vmešavajo, sicer pa je najboljša vzgoja zgled.

Stari starši bi morali imeti večji vpliv na vzgojo vnukov, vendar je vprašanje, na kakšen način. Ignoriranje pravil staršev, komentiranje pred otrokom, popravljane in kritiziranje staršev vedno vodi v konflikt. Ni toliko vprašanje, kaj smo povedali, kot to, kako smo povedali. Gre za komunikacijo. Ta ne sme biti napadalna (*»Tega ne delaš prav...«*). Govoriti je treba tiho, počasi, saj hitro in glasno govorjenje vodi v konflikt, ta pa povzroča stres. Razpravo je treba odpirati (*»Kaj pa ti misliš o tem?«*), več spraševati, ne soditi osebnosti, pač pa dejanja ali vedenje. Če smo

razburjeni, se moramo umiriti. To lahko naredimo z dihalno vajo 3 + 5. Tri sekunde vdihavamo (stres), zadržimo, pet sekund izdihavamo (pomiritev).

Otrok v konflikte ne smemo vključevati, tudi če se z vzgojo staršev ne strinjamo. Meje niso stabilne, njihovo prekoračenje povzroči vznemirjanje. Jeza je emocija, pokaže, kje so meje in je preživetvena funkcija. Vedenje lahko izbiramo, čutenja pa ne. To nam pokaže, ali smo v stiku s svojimi potrebami.

Dobili smo dovolj gradiva za razmišljanje ...

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

Prehranska dopolnila – kaj vemo o njih?

Najbrž marsikaj in jih tudi uporabljamo, vendar vsega tega, kar smo o njih slišali 5. maja dopoldne v občinski sejni sobi, gotovo ne. Nova obzorja nam je vsem 54 udeležencem odpirala dr. Vita Godec, sicer univ. dipl. biokemičarka, polna tudi drugih znanj in priznanj, kot nam jo je predstavila predsednica Metka Krajnc.

Predavanje je bilo zelo kompleksno, v uri in pol smo slišali nekaj statistike (koliko ljudi uporablja prehranska dopolnila), kje jih največ kupujejo (v lekarnah), ali imajo stranske učinke (imajo). Imeli smo nalogo, da 16 predlogov razvrstimo v štiri kategorije (zdravila na recept, zdravilo brez recepta, prehransko dopolnilo, živilo prehranskega pomena). Vsi skupaj smo nalogo dobro opravili in s tem preverili svoje trenutno znanje.

Sledilo je dinamično predavanje o lastnostih prehranskih dopolnil, njihovi uporabi in mitih, ki jih spremljajo. Povzetek bi zahteval celotno predavanje, za kar seveda ni prostora, zato smo se s predavateljico dogovorili, da nam bo dala na razpolago računalniške prosojnice (*»drsnice«*), ki jih je uporabila in jih bodo dobili po e-pošti vsi člani društva.

Zadnje predavanje v tem študijskem letu je lepo zaokrožilo našo celotno dejavnost in, kot je pokazala tako velika udeležba, s svojo aktualnostjo zadelo »žeblico na glavico«. Upam, da bo novo znanje padlo na plodna tla in nam pomagalo k pametni izbiri med tako masovno ponudbo prehranskih dopolnil.

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

V četrtek, 23. oktobra, smo izkusili in doživeli našo prvo ekskurzijo. Vreme sicer ni bilo ravno obetavno, a to nas ni prav nič motilo. Ob sedmih zjutraj smo se odpravili na skrbno načrtovano in premišljeno ekskurzijo v organizaciji naše predsednice Metke Krajnc, ki je kar precej let živel v Mariboru, tako da je vedela, kam nas popeljati.

Prvi postanek je bil na Tepanjah, da smo si »privezali dušo« s sendvičem, kar je nujno, če pomislite, da smo se vozili po »štajerkii«, na kateri je žal vedno kaj narobe – a z našima voznikoma je pot potekala tja in nazaj brez kakršnihkoli težav. Šli smo z dvema avtobusoma, ker nas je bilo tokrat kar 70, zato je bilo treba poleg velikega avtobusa naročiti še malega.

In že smo bili v Mariboru – tudi vreme je bilo do našega odhoda iz štajerske prestolnice prizanesljivo – kjer sta nas čakala dva vodiča, Nevenka in Borut, oba Mariborčana, in pravo mariborščino je bilo – vsaj zame in še za marsikoga – prav lepo poslušati, še posebej, ker sta nam povedala toliko zanimivosti o Mariboru, da jih ni mogoče povzeti v tem prispevku.

Najprej smo si ogledali mesto z avtobusom: Titovo cesto, hotel Slavija, železniški most, Po-brežje in nekdanji zapor, UKC Maribor ... Me-

sto je doživelo razcvet v 19. stoletju z južno železnico od Dunaja do Trsta, 1860 je bilo 3.500 prebivalcev, danes jih je 120 tisoč. Maribor obkroža 70 km dolgo gorovje Pohorje, danes je namenjeno predvsem športnemu turizmu. Ugledali smo tudi SNG Maribor, ki je danes cenjeno celo v sosednji Avstriji, predvsem zaradi cene premiernih vstopnic in klasičnega repertoarja. In že smo bili ob vznožju Pohorja pred hotelom Arena. Tam smo imeli kar nekaj časa za sprehod ali kavico. Predvsem pa smo zrl na progo, po kateri je še v časih zasneženih zim potekalo tekmovanje za zlato lisico.

Nato smo se odpeljali proti univerzitetnemu mestu mimo znanega Ljudskega vrta, ki leži na pokopališču. Izstopili smo na Partizanski cesti, tam nam je vodič pokazal opečnato frančiškansko cerkev, katere začetek je bil v 13. st., v 18. je doživela arhitekturno preobrazbo v gotsko-romanski slog. Prišli smo do Glavnega trga in bronastega spomenika NOB avtorja Slavka Tihca iz leta 1975, ki ga vsi domačini imenujejo »Kojak« zaradi podobnosti z detektivom iz istoimenske kriminalke. Na spomeniku smo prepoznali Tita in Franca Rozmana – Staneta. Spodaj pa je 2,4 km dolga vinska klet družine iz Avstrije. Proizvajajo dve vrsti vin: Mariborčana v modri embalaži in Mariborčanko v roza.

S trga se vidi zadnja stran gradu, v katerem je danes muzej. V gradu sta med drugimi bivala Marija Terezija in Franz Liszt, no, tudi Hitler. Med 2. svetovno vojno je bilo porušenih 49 odstotkov hiš, umrlo pa je okrog 500 ljudi. Ogleдали smo si tudi vogal kavarne Astoria, na katerem so včasih fantje opazovali dekleta, zato ta vogal imenujejo »Eseleck«.

Šli smo mimo gradu s prizidkom, v katerem ima prostore Pokrajinski muzej Maribor; grad je zgradila družina Brandis, ki je postavila tudi kapelico v čast Črni Mariji. Na Grajskem trgu je vzidana plošča z napisom, da je leta 1883 zagorela prva žarnica v tem delu Evrope, Thomas Alva Edison jo je izumil le 4 leta prej. Posvetili smo se tudi hotelu Adler, danes se imenuje Orel in je precej manjši. Na tem dvorišču je bila dva meseca po okupaciji prva akcija proti okupatorju. Sledili smo Gosposki ulici, na kateri so 2012 vzidali pokrov z napisom Maribor – univerzitetno mesto.

Pred nami se je že kazal Trg Antona Martina Slomška s Stolno cerkvijo in kipom škofa. Trg, ki ga obkrožajo stavba Univerze v Mariboru, SNG Maribor in Pošta Maribor, se je prvotno imenoval Kirchenplatz, nato Stolni trg, leta 1919 pa je postal Slomškov trg. Okoli cerkve je bilo nekoč mestno pokopališče, sedaj je na Pobrežju. Mimo veličastnih stavb smo se sprehodili po Glavnem trgu, nato pa po ozki ulici proti Lentu. Tam so 1572 posadili trto, ki je tako najstarejša trta in zapisana celo v Guinnessovo knjigo rekordov. Trta rodi okoli 68 kg grozdja, iz katerega pridelajo 25 do 30 litrov vina rosé. V hiši trte smo si ogledali tudi 4-minutni film o njej.

Po res zanimivem vodenju je bila ura za kosilo. Tega smo si privoščili v Gostilni Anderlič za Kalvarijo. Bilo je odlično, ravno tako je bila odlična vinska kapljica.

In čas je bil za srečanje s pisateljem, dramaturgom in politikom Tonetom Partljičem. Pisatelj nas je vesel in zgovoren pričakal pred mariborskim gledališčem, razložil nam je, kako se pravilno naglaša njegov priimek in nas popeljal skozi gledališko poslopje. Tega je mesto dobilo 1851, nato so ga povezali s Kazinsko dvorano. Leta 1919 je postal ravnatelj Hinko Nučič, ki je na oder postavil dramo, prej je prevladovala

opereta. V gledališču vsako leto gostuje tudi Borštnikovo srečanje.

Duhoviti pisatelj nas je vodil po prelepem gledališču in ob tem povedal številne anekdote ter prigode iz preteklosti in iz časov, ko je bil tam dramaturg. V dvorani je povedal veliko o Hinku Nučiču, njegovi kasnejši ženi Viki Podgorski, Manici Lobe, videli pa smo tudi kipe, posvečene zaslužnim gledališčnikom (Jakovu Cipciju, Mileni Zakrajšek, Arnoldu Tovorniku, Elviri Kralj, Jožetu Mlakarju ...). Tone Partljič nas je nato odpeljal v gledališko kavarno, na steni katere nam je pokazal plakat z naslovom Mostovi in bogovi, na katerem je on, ker je ovenčan z lovrovim vencem, »kot Homer«, tako je dejal sam. V kavarni smo bili skorajda do petih popoldan in čas je ob zanimivem pripovedovanju hitro minil, a treba se je bilo odpraviti proti domu.

Na poti domov pa nas je čakalo še eno presenečenje. Naša članica Cvetka Suknaič nam je kratko predstavila in zaigrala odlomke iz treh Partljičevih komedij: Nasvidenje nad zvezdami, Čaj za dve in Gospa poslančeva. Res prijeten zaključek srečanja s pisateljem Partljičem!

Naša prva letošnja ekskurzija je bila odlično in preudarno organizirana, polna spoznanj, novega znanja in vedenja, poleg vsega pa smo se srečali še z izredno zanimivim pisateljem Tonetom Partljičem. Zvečer nas ni prav nič motilo, da je deževalo kot iz škafa, saj smo preživeli prav lep dan.

Vesna Celarc, foto: Jože Gregorič

V objemu Bele krajine

Kar 49 članov našega društva se je v sredo, 25. februarja, odpravilo v zjutraj hladnem, a kasneje obetajočem sončnem dnevu v objem Bele krajine. Pred nami je bila druga letošnja ekskurzija, ki jo je odlično organizirala Lidija Medved.

Z avtobusom smo se najprej ustavili v Metliki, kjer se nam je pridružila neutrudna vodnica Sonja, ki nas je popeljala najprej v Rosalnice. Na poti tja pa nas je že seznanila z nekaj značilnostmi čudovite pokrajine. Tam je topleje kot drugod, podnebje je sicer celinsko, a je občuten vpliv morja in Gorskega Kotarja. V tem času smo ob poti ves čas videvali vinogradnike, ki so obrezovali trto.

Ustavili smo se v šoli Brihtna glava; stavbo je kupil Andrej Bajuk, vsebino pa dodal Toni Gašperič. Sprejela nas je »diplomirana kuharica«, ki nas je peljala v učilnico 2. razreda. Posedli smo na nizke stolčke in »napeto« čekali tovarišico učiteljico. Vrnili smo se namreč v leto

1950. Ko je vstopila učiteljica s palico v roki, smo vstali in pozdravili. V uri z njo smo na hitro spoznali še precej značilnosti pokrajine na zelo smešen način. Sodelovali smo »učenci«, ki smo morali na tablo risati značilnosti Bele krajine: brezo, pogačo, vino, ugotavljali smo, iz kakšnega materiala je noša. Slišali smo tudi, da so ribe v mejni reki Kolpi hrvaške in slovenske, razlika je v tem, da so naše večje. Izvedeli smo, kako delajo pisanice, narisati je bilo treba odojka in oponašati njegovo oglašanje, videli smo bugarijo (vrsto tamburice) in gudalo (lončeni bas), ki smo ga tudi preizkusili. Zapeli smo pesem Lepa Anka, in sicer tako »lepo«, da nam je ravnatelj dovolil sodelovati na proslavi za 29. november. Ura je bila zelo zanimiva in ves čas smo se zelo zabavali, kajti če ni bilo tako, kot je učiteljica želela, je hitro sledila kazen. Eden od »učencev« je moral klečati na koruzi, drugi se je moral za ušesa privleči k tabli. Vse pa ni bilo šala: na koncu smo dobili spričevala in vsi nismo izdelali – nasprotno, nekatere bo učiteljica »morala gledati« tudi prihodnje leto.

Po koncu »pouka« in malici smo se odpravili na ogled romarskega središča Tri fare. Gre za tri gotske cerkve znotraj pokopališkega obzidja, ki

je verjetno še ostanek protiturškega tabora. Pogled na vse tri cerkve je bil prav monumentalen. Sprejel nas je prijazni cerkveni ključar Martin Matjašič in nas najprej popeljal v najstarejšo, ki jo je zgradil nemški viteški red v 12. stoletju. Pred nekaj leti so jo obnovili, ni pa jim uspelo ohraniti poslikave; posvečena je Materi božji, na koru so tudi orgle. Srednja cerkev *Glej človek* je bila zgrajena v 15. ali 16. stoletju, poslikal jo je Jurij Tavčar s prizori iz življenja svetnikov. Najstarejša cerkev je ohranila še romansko ladjo. Romarji se tu zberejo na dan zavetnika Jerneja meseca avgusta.

In prišel je čas za kosilo v Gostilni Veselič v Podzemlju. Že zunaj nas je pričakala zgovorna in prijazna gostilničarka z belokranjsko pogačo, ki je povedala, da so bili cel dopoldan brez elektrike. A »strah« je bil odveč – kosilo s kozarcem pijače je bilo odlično. Še prej pa smo posvetili pozornost mesecu kulture. Prisluhnili smo recitalu, posvečenemu stoletnici smrti dveh velikih ustvarjalcev, Zofke Kveder in Srečka Kosovela, ki so ga pripravili člani društva.

Po kosilu smo se odpeljali do Krupe in se sprehodili do čudovitega izvira reke. Skala nad izvirom je visoka 30 m, izvir pa je 60 m globoko; po vodnatosti je to največji vodni vir, a žal neuporaben. Skalnata stena je bila v sončnem dnevu veličastna in Krupa smaragdne barve; skorajda prelepo, da bi bilo res. In ni, semiška tovarna Iskra je v 60. letih prejšnjega st. začela izdelovati kondenzatorje, ki vsebujejo strupeno snov PCB, odlagali so jih v vrtače v okolici. Onesnaženo je vse, najhuje pa je ob nalivih. Ob Krupi je čist samo zrak, vprašanje pa je, kdaj se bo toksična snov razgradila – če se sploh bo kdaj. Po sprehodu po poti ob reki smo se odpravili v Črnomelj.

Vodnica Sonja je ves čas poti nizala značilnosti ljudi in pokrajine. Zanimiva je bila tudi pripoved o Kočevarjih, ki so jih tu naselili že pred 500 leti, in njihova usoda ob prelomnih letih: npr. 1933, 1939, 1945.

V sončnem Črnomlju smo se ustavili v zakladnici gradu, kjer smo spoznali še nekaj značilnosti. Skozi Črnomelj teče Dobličica, v kateri živi črna človeška ribica. Vodnica nam je predstavila pomembne zgradbe in ulice: Kulturni

dom, Posojilnico, cerkev sv. Petra, Jožefovo šolo, v kateri je danes glasbena šola, rojstno hišo pesnika Mirana Jarca, lesen most, župnišče, Primožičevo hišo, hrib Griček ... Pokazala nam je repliko meča iz 14. stoletja, ki so ga našli v Lahinji; to je reka, ob kateri raste 43 vrst travniških orhidej in domuje vodomec. Poudarila je, da so pri njih tri veroizpovedi (katoliška, grkokatoliška in pravoslavna). Po sprehodu po mestu smo se ustavili tudi v hiši Josipine Primožič, učiteljice in prosvetiteljice, ki je pomagala dekletom in ženam. Mesto je imelo v 14. st. obzidje, ki jih je malce kasneje obvarovalo pred Turki; ohranil se je del obzidja, kjer smo končali ogled Črnomlja na vzpetini nad mestom.

Pika na i nas je čakala v vinski kleti Društva vinogradnikov Črnomelj. Že ko smo se spuščali v klet, je prijetno dišalo po belokranjski pogači (ki smo jo ta dan poskusili kar trikrat) in vinu. Mlada vinogradnica Urška nam je predstavila delo društva, vrste vin, ki jih pridelujejo, omenila je tudi težave, s katerimi se srečujejo (škržatek). Nato pa smo degustirali tudi 4 vrste vina in prav škoda, da ga niso prodajali. Glede na zadovoljstvo preizkuševalcev bi prodaja prav dobro tekla.

Ob pol šestih smo se veselo odpravili proti Ivančni Gorici, polni novega znanja, vedenja in izkušenj. Vsega novega in zanimivega, kar smo izvedeli, se seveda ne da zapisati (in zapomniti tudi ne), zato bo še treba iti v prelepe kraje, ki so, kot je dejala učiteljica v šoli Brihtna glava, pri nogi kokoši Slovenije, le tega ni vedela, ali pri desni ali pri levi. Za konec le še to, kar nam je ob odhodu iz Treh far dejal ključar Martin Matjašič: »*Tu je žibelka dobrih ljudi.*« In tudi zato se bomo prav gotovo še vračali.

Vesna Celarc, foto: arhiv društva in Matjaž Marinček

Med prekmurskimi ravnicami

Za četrtek, 26. marca, je bilo napovedano slabo vreme, a se je 43 članov našega društva prav pogumno odpravilo na ekskurzijo proti Prekmurju, odlično jo je pripravila Milena Vrhovec. Vreme sicer res ni bilo prav prijazno, a še zdaleč ne tako slabo. Še vedno po slabem vremenu (in še po čem slabem) prednjači lanska ekskurzija v Čedad in Gradež.

In smo se z voznikom Nikom, ki nas je varno in hitro popeljal po naši poti, odpravili že ob pol sedmih zjutraj. Že malo pred deveto uro smo se ustavili pri paviljonu Expano, zasnovanem za svetovno razstavo 2015 v Milanu, na obrobju Murske Sobote, kjer smo si privoščili malico in počitek.

Nato pa je že sledil prvi ogled, in sicer Cerkve Gospodovega vnebovzetja, katere arhitekt je Jože Plečnik. Pričakal nas je prijazen mlad župnik. 1924 je Plečnik prišel v Bogojino in župnik Ivan Baša ga je poprosil, da bi naredil načrt za novo cerkev, prvotna je bila iz gotike. Plečnik je ohranil staro cerkev, a jo zaznamoval s svojo prepoznavno arhitekturo in dodal na stropih in oltarju prekmursko keramiko, stebri in oltar pa so iz podpeškega marmorja. Župljani so cerkev delali sami 3 leta, za zidavo pa so porabili »1.250 glav goveda« oziroma protivrednost v denarju. Župnik je omenil, da se sedaj rodi 6 do 7 otrok

na leto, umre pa 25 do 30 ljudi. K maši pride do 400 župljanov; Prekmurje kot obrobno pokrajino pač pesti problem izseljevanja.

Po fotografiranju smo se odpravili v Ižakovce na Otok ljubezni. Ime obstaja že dolgo časa, ker so se tam kopali zaljubljeni, tudi grajska gospoda, med njimi grofica Marija Ziči. Opazil jo je lep mladenič Peter, se zaljubil vanjo, a Peter je moral v vojsko in je tam umrl. Marija se nikoli ni poročila in je umrla, stara 96 let. O tem in »bujraših« nam je pripovedovala mlada vodnica, ki je govorila v pojoči govorici enega od prekmurskih narečij. »Müro«, kot je dejala, so morali regulirati, in to so počeli »bujraši«: brežine »Müre« so utrjevali s prepletenimi vrbovimi vejami, s »teligami« vozili »šodr«, kasneje pa so delali kocke. Pomagal jim je zavetnik »bujrašev«, mlinarjev in brodarjev, sv. Miklavž. Na otoku je tudi plavajoči mlin, ki so ga obnovili, potem ko ga je reka odnesla, pred letom in pol. Mlin stoji na dveh čolnih in ima vodno kolo, vsako zimo ga razstavijo. Mlinar je v hišici tudi stanoval. Poleg je še tkalska delavnica, v kateri so tkali lan. Nato nas je brodnik popeljal preko reke Mure.

Z Otoka ljubezni smo se odpravili v Dobrovnik pogledat prelepe orhideje in marsikdo se je vrnil s prelepim cvetjem v lončku. Zatam nas je že čakal ogled podjetja Paradaž oz. Lušt v Renkovcih. Pričakala nas je vodnica Nataša, nam predala zaščitno obleko in zaščito za čevlje, da smo se preoblekli, preden smo vstopili v »proizvodne« prostore. A daleč nismo prišli, stali smo za steklom pred demonstracijskim steklenjakom, zato pa nam je povedala veliko za-

nimivih stvari o gojenju Lušt-nega paradižnika in tudi kumaric.

Začetki podjetja segajo v leto 2007, že 2011 so imeli 2 hektara; lastnika sta se nekaj let učila na Nizozemskem. Leta 2012 so pobirali prve plovce, pet let kasneje pa so povečali površino steklenjakov na 9 hektarov. Ogrevajo se z geotermalno vodo, gojijo pa grozdasti paradižnik. Zimske sadike sadijo oktobra in obirajo decembra, poletne pa sadijo januarja in obirajo aprila. Nekateri rastlinjaki imajo luči, da pozimi podaljšajo dan. 10 tednov stare sadike kupijo na Nizozemskem, sadijo pa jih v vreče s kokosovimi vlakni in šoto, vsaka ima kapalko. Deževnico hranijo v bazenih, vodo prefiltrirajo in namakajo paradižnik. 9 do 13 m visoke rastline imajo vrvični sistem opore.

Pridelek pobirajo zrel, ne zelenega. Nataša je povedala, da imajo obiralci normo, in sicer 280 kg na uro, delajo pa v težkih razmerah, saj je vlage veliko. Na leto poberejo od 5.000 do 5.300 ton paradižnika. Pokazala nam je še čmrlje oprasovalce v posebnih škatlah, ki jih dobijo iz Španije. Vsak teden v rastlinjak postavijo nove čmrlje, saj živijo od 8 do 9 tednov. Pridelava paradižnikov je integrirana (kombinacija ekološkega in navadnega vrtnarjenja).

Lušt-ne paradižnike smo lahko tudi poizkusili, jih kupili v lični trgovini, dobili pa smo jih tudi za darilo.

Po teh ogledih je sledilo kosilo v gostilni Aleksander na Rumičevem Bregu v bližini Moravskih Toplic. S tako obilnim kosilom ne postrežejo nikjer drugje kot v Prekmurju (na Primorskem pa sploh ne). Pri Aleksandru je bilo še posebej obilno, tako da ni bilo mogoče pojesti vsega. Nekateri so kupili vino ali bučno olje, tudi odlične gibanice so romale domov za pokušino.

Ker je bilo neugodno vreme, so nam počitek, dobro kosilo in ravno takšna kapljica dali novih moči za zadnji ogled. Odpeljali smo se v lončarsko vas Filovci; zavod vodi družina Bojnec, sedaj je to Gregor, ki nadaljuje tradicijo svojih prednikov. Povedal je, da je bilo včasih v Filovcih 80 lončarjev, ki so izkopavali glino in jo pripravili za uporabo na lončarskem vretenu, nato pa so izdelke žgali. Danes lončarjev ni več, tudi družina Bojnec se ne preživlja z lončarstvom,

kupili so tovarno keramike v Libojah. Ogledali smo si tudi cimpraco, tipično nizko panonsko hišo iz lesa, gline in slame v obliki črke L, streha pa je iz ržene slame. Slamnata kritina zdrži 25 do 30 let. Vrata so nizka, okna pa majhna, v hiši je tudi črna kuhinja. Mladi lastnik nam je spretno in hitro na (sicer električno) vreteno iz gline naredil potičnik. V drugi nizki hiši pa prodajajo raznovrstno lončevino, žal narejeno v Libojah, a lepo in privlačno, tako da je nakupovanje spet teklo.

Z ogledom filovške keramike so se naši ogledi zaključili. Med dežjem in vetrom smo si ogledovali sicer prelepo pokrajino, prekmurske ravnice, Muro, znamenitosti in urejene vasi. Najvišji vrh pokrajine je 418 metrov visok (ali nizek) Sotinski breg, tako da se je večina med nami najteže »vzpenjala« po stopnicah avtobusa. Dan v pokrajini preko Mure smo, kljub slabemu vremenu, preživeli z ogledom znamenitosti v dobrem vzdušju, zadovoljni in veseli naše ekskurzije, pa tudi orhidej, paradižnika in keramike.

Vesna Celarc, foto: arhiv društva

Bavarski gradovi

Ekskurzija v izvedbi agencije 4evertravel bi se morala odviti že med 20. in 22. majem in avtobus bi bil poln. Pa se je izkazalo, da so Nemci pričeli 4. maja prenavljati most kralja Ludvika v Füssnu in da na cesti h gradu Neuschwanstein posledično nastajajo tudi po več kot tri ure dolgi zastoji, kar je bilo nesprejemljivo. Potem se je celo izkazalo, da bi imeli vse tri dni dež. Tako smo, z ne več tako polnim avtobusom članov našega društva in ivanškega Društva upokojenec, na pot krenili 15. septembra.

Jutra niso ravno moj najljubši čas, še posebej ne zgodnja. Bojda nisem edini, ki je moral vstati ob 4 in še nekaj. Pred nami je bila dolga pot, zato sem to pač vzel v zakup. Naj že na začetku zapišem končno ugotovitev: splačalo se je!

Cilj prvega dne je bilo Kimsko jezero (Chiemsee), največje bavarsko jezero. Z ladjo smo se iz Priena najprej odpeljali na **Herreninsel** (moški otok), na katerem stoji čudovita palača kralja Ludvika II. Bavarskega, narejena po vzoru francoskega Versaillesa. Čudovito urejena okolica in razkošje notranjih soban je osupljivo. Ker je znotraj, tako kot po ostalih palačah in gradovih, prepovedano fotografirati, smo si dali duška zunaj.

O kralju moram napisati kaj več, saj je bil rdeča nit naše poti. Ludwig Friedrich Wilhelm, znan zlasti kot Ludvik II. Bavarski, se je rodil leta 1845 v nemški plemiški družini Wittelsbach. Bavarski kralj je postal leta 1864 in vladal do svoje smrti leta 1886.

Na prestol je prišel z osemnajstimi leti. Že po dveh letih vladanja je Bavarsko skupaj z Avstrijo vodil v vojno proti Prusiji, ki je trajala le nekaj tednov, Bavarci pa so bili poraženi. Ko se je šest let za tem v francosko-pruski vojni postavil na stran Prusov, ki so to vojno zmagali, se je Bavarska priključila novemu Nemškemu cesarstvu; tega je vodila Prusija.

Kljub očitni podrejenosti so Bavarci ohranili svojo avtoriteto in imeli (skromno) moč odločanja, ki pa Ludvika ni prav nič zanimala, saj se je vse bolj oddaljeval od vsakodnevnih problematik in se popolnoma predal arhitekturi, glasbi, gledališču ter ekstravaganтни umetnosti. Veliko svojega denarja je namenjal svojemu najljubšemu skladatelju Richardu Wagnerju.

Svoje prihodke (*letno okoli od 2,7 do 4,5 milijona takratnih mark, kar bi danes predstavljalo več 10 milijonov evrov; del tega so bile državne dotacije kraljevemu dvoru, del družinska dediščina in del politična nagrada iz tajnega sklada pruskega kanclerja Otta von Bismarcka*) je porabil za izgradnjo treh gradov, ki so se zgledovali predvsem po Versajski palači. Naj-

Palača Herrenchiemsee.

bolj znan med njimi je pravljичni grad Neuschwanstein. Njegovi projekti so ustvarili na stotine delovnih mest za lokalne delavce in umetnike, prinesli pa so tudi ogromne količine denarja v sicer revnejše predele. Pomembno je poudariti, da je kralj svoje ekstravagantne gradbene projekte financiral izključno iz lastnih virov in ne iz državnega proračuna, kar je pogosto napačno razumljeno.

Kljub tem izjemno visokim prihodkom kraljevi proračun ni zdržal pritiska njegovih megalomanskih gradbenih projektov. Do leta 1885 je Ludvik II. zabredel v ogromne osebne dolgove (okoli 14 milijonov takratnih mark), zaradi česar so ga ministri leta 1886 razglasili za duševno bolnega in ga odstranili s prestola. Dva dni kasneje so ga našli utopljenega v jezeru, vzrok pa ni bil nikoli pojasnjen.

Druga pot prvega dne je bila na **Fraueninsel** (ženski otok), pravijo mu tudi nunski otok, po starem ženskem samostanu, ki še vedno deluje, s samostansko cerkvijo in ostanki srednjeveške palače iz karolinške dobe.

Po zgodnjem zajtrku drugega dne v spodobnem hotelu v Rosenheimu so nas čakali trije ogledi. Pri tem naj povem: čeprav je bila ekskurzija zasnovana za potnike v tretjem življenjskem obdobju, je bilo hoje za marsikoga še vedno preveč.

Prva postaja je bil v 14. stoletju osnovani benediktinski samostan v **Ettalu**, v katerem še vedno živi okrog 50 menihov, ki v skladu s pravilom sv. Benedikta molijo in delajo. V sklopu samostana so sirarna, pivovarna ter gimnazija za okrog 450 dijakov.

Bazilika samostana Ettal, ki se izrazito dviga v arhitekturnem središču samostanskega kompleksa,

Pred samostanom v Ettalu.

Notranjost bazilike v Ettalu.

Pred baziliko v Ettalu.

sa, je pravi biser baročne arhitekture in duhovno srce samostanskega kompleksa. S svojo impresivno kupolo, umetniškimi freskami in znamenito podobo Device Marije (*že stoletja jo častijo kot »ustanoviteljico Ettala«*, kar je razvidno iz čudežne podobe, ki jo je leta 1330 iz Italije prinesel kralj Ludvik II. Bavarski) vabi obiskovalce z vsega sveta, da se

potopijo v zgodovino, kulturo in duhovnost tega edinstvenega kraja.

Nadaljevali smo do bližnjega romantičnega rokokojskega dvorca **Linderhof**, ki je kot bleščeč biser sredi neokrnjene narave. Zgraditi ga je dal Ludvik II. Bavarski na območju kraljeve hiše svojega očeta Maksimilijana II. Bavarskega. Gre za najmanjši ter hkrati edini grad Ludvika II., ki je bil v času njegovega življenja dokončan. V dvorcu je Ludvik preživel veliko svojega časa, skupno dobrih 8 let. Posebej rad se je ponoči sprehajal po parku.

Fascinantna je zrcalna dvorana, ki jo je kralj uporabljal kot nekakšno dnevno sobo. Užival je sedeti v njej, včasih celo noč. Ker je Ludvik II. spal podnevi in ponoči ostajal buden, so zrcala zanj ustvarila nepredstavljiv učinek, ko so tisočkrat odsevala svetlobo lestencev s svečami. Vzporedno umeščanje nekaterih ogledal vzbuja iluzijo neprekinjene poti.

Zahodna soba tapiserij je znana kot »glasbena soba« zaradi aeolodiina (instrumenta, ki združuje klavir in harmonij).

Jedilnica je znana po mizi, izginjajočem nemem natarju, imenovanem »Tischlein deck dich« (mizica pogrni se). Ta miza je bila nameščena tako, da je Ludvik lahko jedel sam. Osebe je moralo nadstropje nižje pripraviti mizo za vsaj štiri osebe in jo z dvigalom dvigniti do njega.

Eden od vrtov dvorca Linderhof.

Največji porcelanasti lestenec na svetu v palači Herrenchiemsee.

Kralj se je namreč v času obeda pogovarjal z namišljenimi osebami, kot so Ludvik XV., Madame de Pompadour ali Marie Antoinette. Ludvik II. je užival v družbi teh ljudi in jih občudoval. Enako divžno mizi smo videli tudi prvega dne v palači Herrenchiemsee. Tako tam kot tukaj visi nad mizo unikaten lestenec iz meissenskega porcelana, z drobnimi cvetnimi popki in ptički (*tisti prvi je največji porcelanasti lestenec na svetu!*), na obeh mizah pa stojita prav tako unikatni vazi s porcelanskim kitajskim cvetjem.

Vrtovi, ki obkrožajo palačo Linderhof, veljajo za eno najlepših stvaritev historicističnega vrtnega oblikovanja. Park združuje formalne elemente baročnega sloga in italijanskih renesančnih vrtov z urejenimi odseki, podobnimi angleškemu vrtu.

Vrhunec drugega dne je bil ogled pravljичnega gradu **Neuschwanstein**, kjer nas je, edinkrat na vsej poti, namočil dež. Grad iz otroške domišljije je služil kot navdih za grad v Disneyjevi Trnuljčici. Čeprav se gledalcem ob vsaki uvodni špici Disneyevih filmov zdi, da je prikazani grad nerealen in plod risarjeve domišljije, je zelo resničen in nas je popeljal v srednjeveški svet vite-zov, trubadurjev in staro germanskih junakov.

Grad je neoromanska palača iz 19. stoletja in stoji na skali nad vasjo Hohenschwangau v bližini Füssna v jugozahodni Bavarski. Utelesa tako arhitekturno modo takratnega časa, znano kot grajska romantika (nemško *Burgenromantik*), kot tudi neizmerno navdušenje Ludvika II. nad operami Richarda Wagnerja. Mitološki operi Tannhäuser in Lohengrin sta na kralja naredili trajen vtis. Grad vsako leto obišče več kot 1,3 milijona ljudi, poleti okoli 6.000 na dan.

Vrtova dvorca Linderhof.

Na gradu in v njegovi notranjosti se prepletajo romanika (enostavne geometrijske figure, kot so kockice in polkrožni loki), gotika (navzgor usmerjene linije, vitki stolpi, nežni okrasji) ter bizantinska arhitektura in umetnost (okrasje prestolne sobe), vse skupaj pa je dopolnjeno s tehničnimi dosežki 19. stoletja. Medtem ko so

takratni arhitekturni kritiki grad zasmehovali kot kič, so Neuschwanstein ter druge palače in dvorci Ludvika II. danes vključeni med najpomembnejša dela evropskega historicizma.

Drugo noč smo prespali v štirizvezdičnem odšekanem hotelu za mlade pod goro Zugspitze, ki je z 2.962 m najvišji vrh Nemčije. Po zajtrku smo »odjadrali« proti avstrijskemu **Innsbrucku**, glavnemu mestu Tirolske in znanemu zimskemu športnemu središču, si v starem mestnem jedru ogledali nekaj znamenitosti, kot so na primer poznogotska okrasna zlata streha Innsbrucka, ki velja za simbol mesta in je prekrita s 2.657 pozlačenimi skodlami; hišo Helbling, znano po svoji štukaturni fasadi v rokokojsko-baročnem slogu; zunanost katedrale sv. Jakoba, posvečene apostolu Jakobu Starejšemu, pa tudi dvorišče Hofburga, nekdanje kraljeve habsburške palače, ki velja za eno od treh najpomembnejših kulturnih stavb v Avstriji.

Za zadnji ogled smo se odpeljali v Italijo, natančneje v **Innichen** (italijansko San Candido

– tam jemljejo dvojzličnost skrajno resno!), uro in pol od Bolzana

oddaljeno mestece v naravnem parku Drei Zinnen – Tre Cime di Lavaredo, znano po svojih smučiščih; vsako leto gostijo italijanski mednarodni festival snežnih/ledenih skulptur. V tem delu Dolomitov še obstaja ladinščina (ne latinščina!), furlanščini in retoromanščini podoben jezik, ki ga govori še kakšnih 40 tisoč domačinov.

Ogledali smo si nekdanji benediktinski samostan iz 8. stoletja s pripadajočo cerkvijo svetih Candidusa in Korbiniana ter zelo posebnim pokopališčem. Velik kontrast blišcu bavarskih dvorcev, gradov in palač.

Če ste po vsem tem pleteničenju zgolj morda prezrli zaključno ugotovitev, jo najdete na začetku: zadnji stavek drugega odstavka ...

Še nekaj besed o turističnem vodniku, ki nas je spremljal. Ob svoji akademski izobrazbi (dvakrat je diplomiral: iz umetnostne zgodovine ter italijanščine in francoščine) je seveda zakladnica znanja s svojega področja, slabo pa mu gre od rok poznavanje nas, malo starejših, in naših (sprehajalnih) sposobnosti. Pa tudi nemščina. V njegov zagovor naj pojasnim, da je moral prej predvideni vodnik na operacijo in da je ta »vskočil« tik pred zdajci, od koder njegova slabša pripravljenost.

Besedilo in foto: Matjaž Marinček

»Misel naredi spremembo, išče pot.«

Gospa Tatjana Nuša Lampret je daljna sorodnica pisatelja Josipa Jurčiča. Svoje življenje je posvetila kulturi in izobraževanju. Gledališču se je zapisala že v otroštvu, pozneje pa je organizirala kulturne dogodke, proslave, dramatizirala in režirala je gledališke igre. Dejavna je bila predvsem v svoji rodni Muljavi.

Je ustanoviteljica Univerz za tretje življenjsko obdobje v Grosupljem in Ivančni Gorici, zadnjo je vodila 10 let. UTŽO v Ivančni Gorici je začela delovati leta 2004, tedaj v sklopu občinske Zveze kulturnih društev (ZKD) kot sekcija. Že prvo študijsko leto 2004/2005 je s svojimi somišljenicami pripravila vrsto odličnih in dobro obiskanih izobraževalnih predavanj, ki so jih popestrili s prazničnimi dogodki in nepozabnimi ekskurzijami.

Gospa Tatjana Nuša Lampret je prejemnica srebrne plakete, ki ji jo je podelil Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (JSKD) za njeno ustvarjalno, pedagoško in organizacijsko delo v ljubiteljski kulturi.

Toliko za začetek, sicer nam bo pa več o sebi in svojem delu povedala sama.

Ali bi se nam in našim bralcem lahko predstavili?

Izhajam iz kraja z bogato kulturno dediščino – z Jurčičeve Muljave, do katere imam še posebej spoštljiv odnos in ponosna sem, da sem pisateljeva daljna sorodnica. Na Jurčičevi domačiji sem kot dijakinja Gimnazije Stična prejela prvo zlato bralno značko, kot študentka Pedagoške akademije Ljubljana pa sem se v gledališču na prostem v predstavi Deseti brat predstavila kot grajska Manica.

Kot učiteljica slovenskega jezika in knjižničarka na Osnovni šoli Stična sem srečnih 19 let poučevala, pripravljala številne prireditve in gledališke predstave, bila mentorica v različnih obšolskih dejavnostih in družbeno aktivna v širšem slovenskem prostoru. Misel naredi spremembo, išče pot. In pripeljala me je do dodatnega študija in seveda nove zaposlitve.

Svoje poslanstvo sem nadgradila na polju ljubiteljske kulture kot vodja ZKD Grosuplje, po reorganizaciji nadaljevala kot vodja Območne izpostave JSKD Ivančna Gorica ter hkrati vodila ZKD Ivančna Gorica in muzej Jurčičeva domačija. Široka paleta opravil, preširoka. A ob spoštovanju različnosti, ustvarjalnosti in modrosti vseh in vsakega posebej smo uresničili toliko idej, toliko lepih srečanj in nepozabnih dogodkov.

Z letom 2006 sem se upokojila, a ne obmirovala, z Univerzo za tretje življenjsko obdobje sem šele dobro začela. Vsako življenjsko obdobje ima svoje naloge in priložnosti, tudi tretje. Potreba po dejavnem sodelovanju v skupnosti, po ustvarjanju novih stikov z ljudmi, po doživljanju novega in lepega – vse to me je zaposlovalo in bogatilo polnih 10 let. In spet moja Muljava. Njej sem zapisana kot predana krajanka, bila sem dolgoletna predsednica Kulturnega društva in režiserka gledališča s tradicijo. Ko je najlepše, se je treba posloviti, oditi po lastni presoji. Leta 2016 sem svoje poslanstvo predala mlajšim in svežim močem. Nihče ni nenadomestljiv, društvo nadaljuje gledališko tradicijo srčno in vzorno!

Od kod vam zamisel, da bi ustanovili Univerzo za tretje življenjsko obdobje? Ste imeli kakšen zgled oziroma vzor?

Zadnja leta pred upokojitvijo sem občasno zasledila v medijih zanimive novice o delovanju Slovenske univerze za tretje življenjsko izobraževanje, ki sta jo ustanovili dr. Ana Krajnc in dr. Dušana Findeisen. Ker pa je tedaj že delovala UTŽO Trebnje, sem se povezala s prijateljico

Cvetko Bunc in dobila pri njej ključne informacije za ustanovitev. Vse formalne postopke ustanovitve ter pridobitev ustreznih prostorov je olajšalo moje delovanje na ZKD Grosuplje in ZKD Ivančna Gorica, obe novo formirani skupini sta tako pričeli delovati pod okriljem obeh zvez.

Povejte nam, kakšni so sploh bili začetki in izzivi pri ustanavljanju.

Začetek nečesa novega je vedno izziv. Da, bil je velik izziv, a prvo srečanje z župani je bilo spodbudno in prižgana zelena luč. Našega prvega delovnega srečanja v maju 2004 se je udeležila dr. Findeisen, ustanovno srečanje pa smo izvedli 3. decembra. Verjela sem v projekt. In tudi drugi! Pristopila je množica navdušenih – povečini žensk. Ko sva z Martino Kralj predstavili projekt, je bil odziv izjemen. Pripravljenost za pomoč, iskrale so se nove ideje in rešitve! Podporniki so začutili, da se je odprl prostor in čas za osebno ustvarjalno delo, za vključitev v nove aktivnosti, nova znanja in druženja. Prostor za

tiste, ki hočejo več, priložnost za nadgradnjo delovanja društev upokojencev.

Občina Ivančna Gorica je novoustanovljeno UTŽO moralno in finančno podprla, dala v uporabo sejno sobo in Kulturni dom, nato še prostore, ki jih je uporabljalo vodstvo vrtca, Osnovna šola Stična računalniško učilnico, PŠ Višnja Gora učilnico za angleščino in telovadnico, Marija Pilko pa svoj prostor za izvajanje ročnih del.

Kdo so bili vaši prvi sodelavci? S čim oziroma kako so vam pomagali in kako so vas podpirali pri delovanju?

Pritrjujem preizkušeni trditvi, da skupaj zmoremo vse. In v tem lepem svežem šopku, ki sem ga povezovala, so bile Martina Kralj, Branka Jakoš, Adela Petan, Anica Petrič, Marija Pilko, Danila Ilešič, Ljuba Štrubelj in Joži Klemenčič. Neizmerno sem hvaležna tem srčnim prostovoljkam, ki so s svetlim zgledom privabljale nove moči. Prav vsaka in vsak član si zasluži javno pohvalo, še tako droben prispevek šteje! Pridobili smo odlične mentorje in predavatelje, marljive animatorje.

Koliko je bilo v začetku članov UTŽO in katere dejavnosti ste jim ponudili?

Zelo spodbuden začetek, nad pričakovanji, saj je bilo v prvo študijsko leto vpisanih 75 članic in članov – študentov. Program je bil kar preveč zajeten, vsak mesec izbrano predavanje (o zdravju, vremenu, dednem pravu, medgeneracijskih odnosih, o odnosu do dediščine, o prometu, o varovanju okolja, delu na vrtu na sonaraven način, o položaju slovenske kulture, o spoštovanju otroštva, o kulturi bivanja, rodoslovju ...), več ekskurzij, delavnic in rednih študijskih krožkov (angleški jezik, računalništvo, umetnostna zgodovina, likovni krožek in ustvarjalna delavnica, rekreacija, joga, vaje pomlajevanj).

Kako ste vedeli, kaj ponuditi članom? Katere od dejavnosti na začetku so se obdržale ves čas delovanja, katere ste še dodali in katere so bile za člane privlačne ves čas?

Spoštovali smo koncept Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in se prilagajali udeležencem, njihovim željam in pričakovanjem. Izbirali smo aktualne vsebine predavanj in uve-

ljavljene osebnosti s širokim znanjem. Z nami so ga delili: Dušica Kunaver, Anton Komar, Manca Košir, Jože Kukman, Spomenka Hribar, Andrej Velkavrh, Zdenka Cerar, dr. Boris Kuhar, Bojana Medle, dr. Katarina Velikonja, dr. Milena Plut Podvršič, Tanja Cegnar, Irena Ilešič, Sanja Lončar, Peter Hawlina, Policija Grosuplje, Violeta Bulc, Maruška Markovčič, dr. Gabi Čacinovič, Jedrt Jež Furlan, Dario Cortese, Janez Zupančič, dr. med.

Največ zanimanja je bilo za učenje jezikov, angleščini se je pridružila še nemščina in pozneje za krajše obdobje španščina. Umetnostno zgodovino sta zamenjala domoznanstvo in etnologija, zaživel je glasbeni krožek (citre), ekskurzije so postajale vedno zahtevnejše in zanimive, članice angleškega krožka so se podale na skrivnostno Škotsko. Z navdušenjem smo osvajali večšine in znanja o nordijski hoji, dodali literarno-novinarski krožek, kavarnico življenja, nepozabne ustvarjalne medgeneracijske delavnice na Jurčičevi domačiji, se abonirali v Kinodvoru, obiskovali slovenske gledališke hiše in vrhunske predstave ... Vse dobro ostaja na programu UTŽO še danes. Vsebine bogato nadgrajujete, prinašate novosti. Ostanite v dobri kondiciji! Z največjim veseljem spremljam vaše uspehe, iskrene čestitke, spoštovana predsednica Metka Krajnc!

Katere dosežke v času svojega mandata bi izpostavili? Na kaj ste posebej ponosni in kaj vas je najbolj veselilo pri delu s člani?

Ponosna sem – ali pa je le del mojega poslanstva, da sem zaorala tudi v vseživljenjsko izobraževanje in ustanovila kar dve UTŽO, Grosuplje in Ivančna Gorica. Več ko daješ, več dobiš! Koliko izjemnih ljudi, lepih odtisov v srcu, koliko spominov! Spoštljiv poklon mentorjem in animatorjem, ki so še vedno tako predani svojemu poslanstvu (Metka Krajnc, Olga Šeme, Jože Mestnik in drugi)! Naša srečanja niso bila samo udeležba na izobraževanjih, delavnicah in krožkih, to so bila prijateljstva, spoštovanje različnosti, prijaznosti in hvaležnosti. Vrednote, ki jih večina moje generacije še neguje. Ne dajemo prostora sovraštvu, sebičnosti in pohlepu!

Ali bi naredili kaj drugače, če bi danes začeli znova?

Da, pravgotovo ne bi počela toliko stvari hkrati, s svojo življenjsko energijo bi ravnala bolj spoštljivo. Sicer pa ostajam zagovornica medsebojnega spoštovanja, solidarnosti, zaupanja in iskrenosti, radosti in radovednosti.

Kako vi pojmujeate oziroma doživljate pomen vseživljenjskega učenja?

Kratko: Vedeti več! O radovednosti, ki jo imaš ali pa je nimaš. Rada se spominjam svoje zlate babice, ki je pogosto ponavljala, da se učimo vse življenje. To modrost je tudi udeleževala s samoizpopolnjevanjem vse življenje. Bila mi je svetel vzor in ob njej je rastla moja radovednost.

Poklicno nadgrajevati znanja in spretnosti je nuja, da lahko sledimo napredku in spreminjajočim se tehnologijam. Tudi v tretjem življenjskem obdobju je tako, le da se izobražujemo za samoizpolnitev, da smo socialno vključeni in aktivni državljani, iz lastnega veselja. Zato ostanimo radovedni, svojim izkušnjam in modrostim dodajmo nove energije, učimo se jezikov, čeravno nam ne gre najbolje, naučimo se nordijske hoje, saj ni nikoli prepozno, krepimo humanistične vrednote, varujemo svoj planet, predvsem pa prisluhnimo drug drugemu, to znamo!

Zaupajte nam še, kako danes preživljate svoj prosti čas oziroma s čim se ukvarjate?

Prilagam se spremembam, bolečinam in radostim. Hvaležna sem za vsak dan, ki ga preživim s svojimi najdražjimi. Zlatima vnukinjama in vnučku delim zgodbe, modrosti in brezpogojno ljubezen. Vedno znova me navdušuje in vabi narava, sprehodi z ljubeznivo psičko, morje in plavanje, kuhanje in vrtnarjenje, joga v družbi prijaznih žensk.

Nekaj let po smrti ljubega moža me je zdravila tišina, zdaj pa spet obiščem kulturno prirediteljo, si ogledam razstavo, preberem knjigo, se srečujem s sorodniki in prijateljicami. Dan je vedno prekratek! Ker ste imenitna družba in imate tako vabljen program, se bom očitno spet vrnila k vam, drage študentke tretje univerze!

Metka Krajnc in Vesna Celarc, foto: arhiv uredništva

Znanje je kapital

Jožica Lampret, dolgoletna profesorica kemije, z UTŽO sodeluje že od leta 2011. Po upokojitvi se je aktivno vključila v delovanje univerze. Leta 2013 je bila izvoljena za predsednico, leta 2016 pa je ustanovila UTŽO kot samostojno društvo. Za delo na kulturnem področju in področju izobraževanja starejših je prejela občinsko priznanje, plaketo Josipa Jurčiča. O sebi in svojem delovanju je povedala naslednje.

Ali bi se nam in našim bralcem lahko predstavili?

Rojena sem bila v Višnji Gori. V družini smo sobivale tri generacije: stara mama, moja starša,

atova teta in tri šolarke. Tu sem obiskovala 4 razrede osnovne šole, nato pa sem se, 11-letna šolarica, vsak dan z vlakom ali kolesom vozila v 10 kilometrov oddaljeno Stično, kjer je bila takrat popolna osemletka. Po osemletki sem se vpisala na stiško gimnazijo.

Po maturi leta 1966 sem nadaljevala šolanje na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, oddelek kemija in kemijska tehnologija ter tam diplomirala leta 1972. Za nekaj časa sem se zaposlila v Dekliškem vzgajališču v Višnji Gori.

Na stiški gimnaziji, ki je bila ustanovljena leta 1950 in je delovala v prostorih stiškega samostana, sem leta 1975, na povabilo takratne ravnateljice Cilke Žagar, sprejela službo kot profesorica kemije. Šoli sem ostala zvesta vse do upokojitve leta 2010.

Leta 1982 smo se preselili v novozgrajeni šolski center, v svetle, tople in za tiste čase sodobno opremljene učilnice. Dobili smo tudi pravi kemijski laboratorij. Uresničile so se mi dolgoletne sanje. Dijaki so bili navdušeni ob pravem kemijskem eksperimentiranju, jaz pa tudi nad njihovo zagnanostjo.

Poleg kemije v gimnazijskem in pozneje v družboslovnem programu sem, zaradi kadrovske stiske, poučevala še kar nekaj drugih predmetov: tehniko in fiziko v starem gimnazijskem programu, matematiko in gradiva v usmerjenem kovinarskem programu, naravoslovje v strojniškem programu ter poznavanje blaga v trgovskem programu in programu ekonomski tehnik.

Moje mentorsko delo v kemijskem krožku je mnoge dijake pritegnilo k sodelovanju. Udeleževali so se državnih tekmovanj. Od leta 1994 do 2010 so na državnih tekmovanjih osvojili 21 zlatih, srebrnih ali bronastih Preglovih plaket. Mnogi od njih so pozneje študirali kemijo in postali ugledni naravoslovci.

Za vse moje strokovno delo v šoli in izven nje sem leta 1993 prejela strokovni naziv pedagoška svetnica, ki ga je takrat podeljevalo Ministrstvo za šolstvo in šport republike Slovenije.

Leta 1970 sem se poročila. Z možem Milanom, ki je žal že 36 let pokojni, imava štiri otroke. Vse nas je zaznamovala senca težke izgube moža in

očeta, ki se je sčasoma v nas vseh prelivala v zrelost in sprejemanje. Dogradili smo naš dom. Otroci so odrasli, doštudirali, imajo svoje družine. Podarili so mi štiri vnuke in tri vnukinje. Ti me osrečujejo in v moje življenje prinašajo veselje.

Kdaj in kako ste se vključili v UTŽO in prevzeli vodenje?

Po upokojitvi sem naključno izvedela za obstoj UTŽO. Všeč mi je bil koncept in delovanje, zato sem se vpisala že leta 2011. Takratna predsednica, Tatjana Lampret, me je še tisto leto vključila v Uredniški odbor glasila Utrinki. Naslednje leto (2012) sem postala tudi članica Upravnega odbora in urednica tega glasila. Po odstopu predsednice leta 2013 sem bila izvoljena za predsednico UTŽO.

Kakšna je bila pot do ustanovitve društva?

Do leta 2015 je UTŽO delovala znotraj Zveze kulturnih društev Občine Ivančna Gorica, takrat pa smo se odločili za samostojno pot. Stekle so priprave za ustanovitev samostojnega društva, da bi omogočili lažje poslovanje, organizacijo dela in neodvisno realizacijo zamisli, kako naj bi »tretja univerza« uresničevala svoje poslanstvo. Tako smo leta 2016 sprejeli statut društva in vse ostale akte; Agencija Republike Slovenije za javne evidence in storitve nas je vpisala v poslovni register Slovenije.

Kdo so bili vaši sodelavci in kako so vam pomagali oziroma vas podpirali pri delovanju?

Prvi Upravni odbor (UO) je sestavljalo 7 članov. To smo bili Jožica Lampret – predsednica, Metka Krajnc – namestnica in člani Jože Mestnik, Tilka Jelenčič, Olga Šeme, Darinka Petek in Jelka Gros.

Z leti se je sestav UO spreminjal. Ob mojem odhodu leta 2024 so bili člani UO: Metka Krajnc – podpredsednica in člani Danica Geržina, Olga Grum, Lidija Medved, Jože Mestnik, Martina Vidrih Adler, Joža Železnikar in Matjaž Marinček, ki je bil tudi glavni urednik, lektor, korektor in oblikovalec glasila Utrinki.

Področje delovanja UTŽO je zelo raznoliko. Ohranili smo prvotni koncept delovanja uni-

verze in ga nadgradili s svojimi idejami. Poleg izobraževanja starejših v študijskih krožkih smo posvetili več pozornosti aktivnostim za zdrav življenjski slog (vodena telovadba in nordijska hoja, pilates) ter uporabi sodobnih tehnologij (računalniki in pametni telefoni). Pri uresničevanju zastavljenih ciljev smo člani UO potrebovali veliko znanja, iznajdljivosti in organizacijskih sposobnosti. Vsak je deloval na področju, ki mu je bilo najbližje.

Koliko je bilo članov društva ob začetku vašega predsedovanja in kako se je število spreminjalo?

V letih od 2014 do 2021 se je število članic in članov gibalo med 93 do največ 109 v letu 2017. Opazen je bil občuten porast moških od 8 na 22. V času kovida je vpis nekoliko padel in se je povečal šele leta 2024.

Kako ste prepoznali, kaj poleg že obstoječih dejavnosti in krožkov še ponuditi članom?

Pri organizaciji programa izobraževanja predstavlja največji problem pomanjkanje prostora ter velikost in neprimerna lokacija učilnic v 2. nadstropju, ki je za mnoge starejše težko dostopna. Izbor krožkov se spreminja glede na interese. Nekateri krožki ugasnejo (likovni, fotografski, domoznanski, računalniški, umetnost branja in pripovedovanja, glasbeni presežki) in se rodijo novi (angleščina – začetni, pilates, joga za starejše, delavnica gibanje starejših).

Zaradi vse večjega števila vpisanih se je močno povečalo zanimanje za učenje angleškega jezika. Povečati smo morali zlasti število študijskih skupin (5 skupin ter skupaj 39 članic in članov), ker nam velikost učilnice ne dopušča povečevati skupin. Visoka je udeležba na mesečnih predavanjih, strokovnih ekskurzijah in gledaliških predstavah. Tudi naša skupna srečanja ob zaključku študijskega leta so zelo obiskana.

Katere dosežke v času svojega mandata bi izpostavili? Na kaj ste posebej ponosni?

V teh letih je naša univerza postala prepoznavna. Napredovala je v vseh pogledih. Vsako leto za naše člane izdamo publikacijo Utrinki, ki prinaša vse zanimive dogodke preteklega leta. Poleg vsebine ima tudi zelo lep izgled. V prvih letih mojega delovanja mi je bil pri oblikovanju

in računalniški obdelavi glasila Utrinki, pa tudi sicer s svojim ogromnim računalniškim znanjem, v veliko pomoč Jože Mestnik, ki z nami sodeluje vse od začetka delovanja.

Na mesečnih predavanjih smo v tem obdobju spoznali mnoge prepoznavne in ugledne predavatelje, kot so: dr. Darinka Strmole, novinari Lado Ambrožič, Aleks Štakul, Edo Žitnik in novinarka Mojca Širok, Tomaž Vesel, mag. Dušan Štepec, Sašo Porenta, dr. Dušan Plut, dr. Mihael Glavan, dr. Jože Pižem, dr. Miha Preinfalk, dr. Vlasta Nussdorfer, dr. Dragan Petrovec, Darja Groznik, Urška Petek, Klemen Janežič, mag. Matej Čujovič, mag. Dušan Kramberger in mnogi drugi. Na ekskurzijah smo si ob strokovnem vodenju mag. Dušana Krambergerja ogledali mnoge skrite bisere Slovenije.

Posebej moram izpostaviti delo in uspehe domoznanskega krožka, ki smo ga ustanovili leta 2016. Prva mentorica krožka je postala zdaj žal že pokojna Tatjana Kordiš, animatorka pa Ljuba Štrubelj. Krožek je bil ustanovljen z namenom, da se posvetimo propadajoči stavbni dediščini v občini Ivančna Gorica. Našo pozornost so še posebej pritegnile kašče, ki so dolenska posebnost. Majhne, lične zgradbe, lesene ali delno zidane, pričajo o življenju naših prednikov in o gospodarskem statusu kmetije.

Metodologijo dela in raziskovalne cilje nam je pomagal oblikovati mag. Dušan Štepec, etnolog, umetnostni zgodovinar in konzervator. Na območju občine smo odkrili 80 bolj ali manj ohranjenih kašč. Vse so bile metodološko dokumentirane, opisane in poslikane. Dokumentacijo

je zbirala in vodila Ljuba Štrubelj. Zbrano gradivo smo želeli izdati v trajni pisni obliki. Žal je prezgodnje slovo cenjene mentorice to preprečilo.

V letu 2022 je krožek s pomočjo Dušana Štepeca dokončal zastavljene cilje. Izbrali so 46 najbolj značilnih primerkov kašč, v pisni in slikovni obliki so približali lepoto, arhitekturno oblikovanje, tesarsko mojstrstvo in uporabnost v želji, da se izročilo ohrani. Izjemno bogato gradivo o kaščah smo predstavili v strokovni monografiji z naslovom -

Z lastnimi sredstvi, s pomočjo donatorjev in Občine Ivančna Gorica smo natisnili 200 izvodov in jih razdelili širši javnosti: donatorjem, lastnikom kašč, šolskim knjižnicam in raziskovalcem stavbne dediščine. Monografija je požela priznanja tudi širše strokovne javnosti. Društvo UTŽO in domoznanski krožek sta za monografijo Kašče v občini Ivančna Gorica in prispevek k ohranjanju kulturne dediščine dobila občinsko priznanje Plaketo Mihe Kastelica.

Povejte, kaj vas je posebej veselilo pri vašem delu?

Vodenje in ustvarjanje za univerzo je bilo nekakšno logično nadaljevanje moje poklicne poti. Vesela sem vsakega napredka, ki ga dosežemo. Preseneča me, kako hitro smo se člani univerze prilagodili sodobnemu načinu komunikacije. V času kovida so potekala predavanja po zoomu. Vsi člani imajo elektronske naslove in jih o dogodkih obveščamo preko e-pošte. Znajo uporabljati pametne telefone, imajo računalnike ...

Ponosna se tudi na svoje nekdanje dijake. Mnogi od njih so uspešni na različnih področjih. Veliko od njih je bilo predavateljev na naših mesečnih predavanjih. Nikoli niso odrekli sodelovanja, zadnje dve leti pa se že vpisujejo na našo univerzo.

Kako vi pojmujeate oziroma doživljate pomen vseživljenjskega učenja?

Preseneča me, kako prilagodljivi smo – kljub starosti. Nenehno se trudimo, da ne zaostajamo preveč za hitrim tempom življenja. Veseli me spoznanje, da starost ni več to, kar je bila pred

desetletji. Starost je dobila novo podobo in traja več desetletij. V Sloveniji predstavljamo starejši nad 65 let četrtno prebivalstva in smo dragocen človeški kapital.

Univerza združuje vse, ki nam je starost le del življenja, izziv in ne težava, ki še vedno želimo spreminjati sebe in svet na bolje. Življenju po upokojitvi želimo dati nove vsebine, nova znanja, navezati nove stike, se morda naučiti nečesa, kar nam v mladosti ni uspelo ...

UTŽO v lokalnem okolju iz leta v leto bolj uveljavlja svoje poslanstvo in okolje se že dolgo več ne sprašuje, kaj bo znanje koristilo starejšim.

Intervju s predsednico Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica, Metko Krajnc

UTŽO prispeva k vseživljenjskemu učenju

Metka Krajnc je postala predsednica Društva UTŽO Ivančna Gorica marca 2024.

Ali bi se nam in našim bralcem lahko predstavili?

Rojena sem v Ljubljani, kjer sem obiskovala osnovno šolo in gimnazijo, nato sem se vpisala na Filozofsko fakulteto, smer nemški in angleški jezik. Zaposlila sem se v podjetju Agrotehnika Ljubljana, najprej kot prevajalka za nemški jezik v uvoznem oddelku. Pri Gospodarski zbornici sem nato opravila izpite za pridobitev licence za samostojno opravljanje zunanjetrgovinskih poslov na območju celotne nekdanje Jugoslavije. Moje področje je bilo predvsem uvoz težke kmetijske in gozdarske mehanizacije.

Leta 1984 sem se iz osebnih razlogov preselila v Maribor, kjer sem preživela naslednjih 25 let in se zaposlila v poslovni enoti Agrotehnike. Že v času študija in pozneje ob zaposlitvi sem po-

Zaupajte nam še, kako danes preživljate svoj prosti čas oziroma s čim se ukvarjate.

Obiskujem predavanja in krožek urjenje spomina in logike, že tri leta se učim angleščine, hodim na gledališke predstave in ekskurzije ter še vedno pojem v ŽePZ Harmonija.

Rada rešujem sudoku in križanke, rada se tudi gibljam v naravi, če naštejem samo prijetne stvari.

Lidija Medved in Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

učevala nemški jezik na takratni Delavski univerzi Boris Kidrič v Ljubljani. Ko pa sem se preselila v Maribor, sem s poučevanjem nemškega jezika odraslih nadaljevala v jezikovni šoli Doba. V tem času je bilo v Mariboru veliko povpraševanje odraslih po učenju nemškega jezika. Z mojem sva se odločila in ustanovila svoje podjetje Kimet, d.o.o., z glavno dejavnostjo poučevanje tujih jezikov za odrasle, tam sem se nato tudi redno zaposlila.

Poleg tečajev tujih jezikov se je podjetje ukvarjalo tudi z uvozom težke kmetijske mehanizacije z nemško govorečega področja, za kar je bil na tehničnem področju pristojen moj mož. V naslednjih letih je zanimanje za tečaje tujih jezikov upadalo, zato sem se preusmerila v prevajanje strokovnih besedil s področja strojništva iz nem-

škega v slovenski jezik, najprej za potrebe lastnega podjetja (navodila za uporabo strojev, prospekti), nato pa sem 10 let sodelovala tudi z zagrebško prevajalsko agencijo Translatus, d.o.o., na enakem področju.

Poučevanje nemškega jezika mi je bilo in mi je še vedno v veliko veselje. Kljub precejšnjemu obsegu dela v podjetju in družini sem še našla čas za poučevanje nemškega jezika na Ljudski univerzi Maribor.

Po moževi smrti leta 2009 sem se odločila, da se poslovim od Maribora in se vrnem v okolico Ljubljane. Prišla sem v Ivančno Gorico in tukaj ostala. Ob tej priložnosti se zahvaljujem Ivančanom, da ste me tako lepo sprejeli in se zato v Ivančni Gorici počutim res doma.

Upokojila sem se leta 2010.

Povem naj še, da sem mama hčerke Urške in sina Urbana in imam eno vnukinjo ter tri vnuke, ki pa so kar prehitro odrasli in me sedaj kot najstniki vedno manj potrebujejo.

Kdaj in kako ste se vključili v Društvo UTŽO Ivančna Gorica?

Ko sem se jeseni 2009 priselila v Ivančno Gorico, sem kar hitro izvedela, da tukaj deluje neko društvo za starejše, ki pa ni Društvo upokojencev. Izkazalo se je, da je to UTŽO, kamor sem se naslednje leto vpisala. Hodila sem na predavanja, ekskurzije in kulturne dogodke ter se udeleževala nordijske hoje, ki jo je že takrat vodila Olga Šeme. Tako sem sklepala nova poznanstva in se vedno bolj vključevala v lokalno skupnost. UTŽO je takrat vodila Tatjana Lampret. Po enem od teh predavanj sem stopila do nje in ji ponudila mentorstvo krožka nemškega jezika, ki takrat ni bil v izobraževalnem programu. Predsednica se je strinjala, razpisali so krožek in spet sem začela s poučevanjem.

Kakšna je bila pot do takrat, ko ste prevzeli predsedovanje društva?

Leta 2014 je vodenje UTŽO prevzela Jožica Lampret in me povabila k sodelovanju. Postala sem njena namestnica. Leta 2016 je UTŽO postala samostojno Društvo UTŽO, jaz pa podpredsednica. Ker sem že od mladih nog rada obiskovala gledališča, sem prevzela nalogo in z

veseljem pričela z izbiranjem zanimivih predstav v ljubljanskih gledališčih, ki smo si jih kasneje članice in člani društva v okviru programa skupaj ogledali.

Od leta 2015 do 2020 sem bila glavna urednica društvenega glasila Utrinki. Z Jožetom Mestnikom, ki je skrbel za računalniško oblikovanje in postavitev glasila, sva odlično sodelovala. Leta 2020 me je kot glavni urednik nasledil Matjaž Marinček, ki je tudi jezikovni pregledovalec, korektor in oblikovalec glasila še danes.

V marcu 2024 je naše društvo imelo volilni občni zbor, na katerem Jožica Lampret ni več kandidirala za funkcijo predsednice. Članice in člani društva so podprli mojo kandidaturo in prevzela sem vodenje Društva UTŽO. Predsedovanje društvu sem prevzela odgovorno in s spoštovanjem do vloženega truda mojih dveh predhodnic. V vsem tem času pa sem bila in sem še vedno mentorica dvema ali trem krožkom nemškega jezika, odvisno pač od števila zainteresiranih.

Kdo so bili vaši sodelavci in kako so vam pomagali oziroma vas podpirali pri delovanju?

Po volilnem občnem zboru se je oblikoval tudi nov upravni odbor, ki skupaj z menoj šteje 9 članov. Delo v upravnem odboru smo si člani razdelili in vsak od nas prispeva svoj delež k ugledu in vedno višji ravni društva. Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem članom UO za njihovo požrtvovalno delo in dobro sodelovanje.

Koliko je bilo članov društva ob začetku vašega predsedovanja in kako se število spreminja?

Število članov v društvu stalno narašča. V študijskem letu 2023/24 nas je bilo 100, v študijskem letu 2024/25 131, letos pa sta vpisana kar 202. Velik porast članstva pripisujem našemu trudu, da vsako leto pripravimo zelo pester program, ki je zanimiv za čim širši krog starejše populacije. Društvo svoj program in dosežke predstavlja prebivalcem občine Ivančna Gorica s predstavitvami svojih aktivnosti v občinskem glasilu Klasje, na spletni strani Občine Ivančna Gorica, na društveni spletni strani in v društvenem glasilu Utrinki ter v drugih promocijskih

gradivih, ki jih vsako leto samostojno izda društvo. Zagotovo tudi to prispeva k večji prepoznavnosti društva in posledično k večjemu zanimanju za našo dejavnost.

Katere nove dejavnosti oziroma krožke ste ponudili svojim članom?

Izbor krožkov se vsako študijsko leto spreminja in je odvisen od zanimanja članic in članov. V letošnjem študijskem letu je veliko zanimanje za krožke angleškega jezika, poteka jih 8 na 5 različnih stopnjah. Po več letih smo ponovno organizirali krožek računalništva in krožek ročnih del, v preteklem študijskem letu pa je zaživel novinarski krožek, ki je tudi pobudnik intervjujev s predsednicami.

Novost je zagotovo tudi prednovoletno srečanje z zabavnim programom in pogostitvijo, ki smo ga prvič organizirali decembra 2024. Udeležba je bila številčna, decembra 2025 pa še bolj.

Katere dosežke do sedaj bi izpostavili oziroma na kaj ste posebej ponosni?

Društvo UTŽO vodim šele dve leti, zato posebne dosežke težko navedem. Moram pa izpostaviti velik porast članstva in vprašalnik o zadovoljstvu članov z dejavnostmi, ki ga je v preteklem študijskem letu pripravil naš novinarski krožek pod mentorstvom Vesne Celarc v sodelovanju z UO. Z njim smo dobili zelo pomembno povratno informacijo o stopnji zadovoljstva naših članov. Dobili pa smo tudi predloge za ekskurzije, predavanja in predavatelje, kulturne prireditve in nove dejavnosti. Od 131 članov je vprašalnik izpolnilo 74, kar kaže na dovoljšen odziv za relevantne rezultate. Ocena zadovoljstva članov z dejavnostmi je bila 4,7 do 4,8, pri čemer je bila najnižja ocena 1 in najvišja 5. Rezultate smo upoštevali pri načrtovanju izobraževalnega programa za študijsko leto 2025/26.

Poleg tega je novinarski krožek tudi poskrbel za posodobitev spletne strani društva in dal pobudo za intervju z mojima predhodnicama in menoj.

Povejte, kaj vas najbolj veseli pri vašem delu.

Pri vodenju Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje me najbolj veseli delo z ljudmi,

medsebojno učenje ter prenos znanja. Veseli me, da dejavnosti našega društva članicam in članom bogatijo vsakdan, spodbujajo radovednost, širijo znanje ter prispevajo k aktivnemu, ustvarjalnemu in kakovostnemu preživljanju tretjega življenjskega obdobja.

Kako vi pojmujeate oziroma doživljate pomen vseživljenjskega učenja?

Pomen vseživljenjskega učenja vidim v tem, da se človek uči in razvija znanje, spretnosti ter sposobnosti skozi celotno življenje, ne le v šolskih letih. V poznejših letih pa ne gre le za pridobivanje novega znanja, temveč za kakovostnejše, bolj aktivno in dostojanstveno staranje, ki bogati tako posameznika kot celotno družbo.

Zaupajte nam še, kako danes preživljate svoj prosti čas oziroma s čim se ukvarjate.

Prosti čas najraje preživljam v družbi ljudi in ob dejavnostih, ki me veseli in bogatijo. Rada se učim in obiskujem kulturne dogodke, navdihujejo me nova znanja in izmenjava izkušenj. Veliko mi pomenijo sproščeni pogovori s prijatelji in druženje z najbližjimi, ki mi dajejo energijo in nas povezujejo.

Članice novinarskega krožka UTŽO

krožki
angleščina 1

Od začetka

Dragi moji sošolci in naša draga učiteljica Maja Štefančič Hribar ter vsi, ki boste to brali: na kratko vam bom opisala, kako poteka učenje angleščine v moji skupini.

Na začetni tečaj se nas je vpisalo dvajset članov. Razdeljeni smo v dve skupini po deset. V prvi skupini začnemo učenje ob 9:30. Nas je še vedno deset vztrajnežev, ki redno in pridno obiskujemo tečaj. Med nami so nekateri, ki so se prvič srečali z angleškim jezikom.

Vsi smo se začeli učiti od začetka, kot abecedo. Mislim, da med nami ni več dosti razlike v

znanju. No, to je pa res velika zasluga naše odlične učiteljice Maje. Res smo se že veliko naučili. Večkrat nam kaj ponovi, odprta je za vprašanja, nas pohvali in nikoli ne kritizira. O, ja, zna pa tudi poskrbeti s kakšnimi nalogami, da se morajo naše sive celice malo bolj napeti. Takrat se malo potimo. Verjetno moramo biti tudi za kaj takega hvaležni.

Smo lepa skupina, željni znanja, druženja, treniranja naših sivih celic in vedno je prisoten smeh in kanček humorja. Pomembno je omeniti, da smo imeli 6.marca pohod na Vrhučan pri Hrastovem dolu. Organizirale so ga sošolke iz druge skupine. Imeli smo angleščino v naravi, spoznavanje in druženje. Seveda pa je na koncu sledila še dobra malica. Omenim samo še to, da bomo z našo učiteljico Majo 12. maja za tri dni odpotovali v London.

Za zaključek želim reči hvala učiteljici Maji in vsem sošolcem za prijetno druženje in znanje.

Darja Gantar, foto: arhiv skupine

Pohod tečajnikov angleščine 6. marca 2026. 20 nas je šlo v brib in vmes smo vadili angleščino.

Tri dni Londona

Svojim tečajnikom angleščine sem oktobra, ko smo pričeli z novima začetnima skupinama, obljubila, da jih peljem v London, če se bodo pri-

dno učili. In res so se – vse leto so bili zagnani, se učili, spraševali, zabavali, delali naloge.

Povezala sem se z agencijo, ki je organizirala naš izlet, in tako se nas je kar 35 potnikov 12. maja zgodaj zjutraj odpravilo na končni izlet. Večina tečajnikov Društva UTŽO Ivančna Gorica, ena skupina mojih tečajnikov, ki obiskujejo tečaje pri

meni doma, ter še nekaj mož, prijateljev, sosedov.

Vzleteli smo iz Zagreba, nekateri so bili na letalu prvič. Po pristanku nas je avtobus peljal v hotel, potem pa smo se odpravili raziskovat London.

Vodnica Olivera nas je popeljala po glavnih znamenitostih. Videli smo The Tower od London, London Bridge, Big Ben, London Eye, Westminsterko palačo, opatijo, Trafalgar Square, znamenito Oxford Street, se postavili na glavni pol-dnevnik na Greenwichu, obiskali pomorski muzej. Celo kralja Karla smo videli, ko se je peljal na dogodek v parlamentu.

Vozili smo se z znamenitim dvonadstropnim avtobusom, z ladjico po reki Temzi, pa s podzemno železnico, hitrim vlakom ...

Tudi lačni in žejni nismo bili – naši tečajniki so dokazali, da znajo tako dobro angleško, da so si sami naročili hrano in pijačo.

Po polnih treh dneh Londona smo se utrujeni, a polni novih doživetij, izkušenj, poznanstev in tudi znanja angleščine pozno zvečer vrnili domov.

In že načrtujemo, kam bi se odpravili naslednje leto ...

Maja Štefančič Hribar, foto: arhiv skupine

krožki
angleščina 2

Učenje tujega jezika je dobro za urjenje možganov

V letu 2025/26 sem se iz Ljubljane preselila na Dolenjsko, v bližino Ivančne Gorice. Z veseljem sem sprejela odločitev, da se včlanim v Društvo UTŽO Ivančna Gorica, ki pripravlja različne tečaje tujega jezika, krožke, zanimiva predavanja, ekskurzije.

Kot novinka sem se priključila k nadaljevalni skupini sedmih slušateljic pod vodstvom profe-

sorice Danice Geržina. Vse tečajnice so me zelo lepo sprejele in mi takoj pomagale pri dobavi učnega gradiva. Seveda sem se kot novinka morala predstaviti v angleškem jeziku. Ni šlo vse gladko in tekoče, pa nič zato, saj sem se prav zato vpisala v tečaj.

Za učenje angleščine sem se odločila, ker sem se do sedaj učila le nemščino, angleščina pa ti bolj pride prav pri prebiranju vsebin na spletu, razumevanju sodobnih tehnologij, navodil in, seveda, predvsem na potovanjih.

Tečaj angleškega jezika poteka enkrat na teden ob četrtnih, v prijetnem in sproščenem vzdušju in je prilagojen udeležencem. Na začetku ure najprej pričnemo s prijetnim klepetom o vsakdanjih stvareh, potem pa sledi nova učna ura, ki je zelo raznolika: poslušanje angleškega besedila, pisanje, branje. Profesorica Danica nam na razumljiv način razloži novo snov, besede, fraze in vse to zapiše na tablo. Da pa bi se še bolj izpopolnile v tujem jeziku, nam profesorica pošilja povzetke učnih ur in seveda tudi zadolžitve za domače naloge, ki jih zelo rada takoj naredim.

Slavka Bukovec, foto: arhiv skupine

Prvo leto v društvu: angleščina

Darinka, Andrej, Slavko, Marko, Tomaž in Nika smo v oktobru 2025 postali sošolci. Naša velika želja je bila in je še vedno, izboljšati naše znanje angleščine.

V začetku smo bili malo zadržani. Kmalu smo ugotovili, da smo si po ravni predznanja zelo podobni in da ima naša učiteljica Danica zelo veliko potrpljenja. Sprostili smo se, naše uro in pol dolgo druženje ob četrtnih dopoldne je postalo zelo prijetno in polno smeha.

Srečali smo se s kar nekaj izzivi. Spoznali smo veliko novih besed in pravil. Angleška slovnica ni ravno mačji kašelj, hkrati pa imajo naše spominske kapacitete že malce omejene zmoglosti. Pri tem se je gospa Danica zelo potrudila, saj nam je po vsaki uri zapisala, kaj smo obravnavali, nove besede in pravila, ki nam jih je skušala približati tudi z dodatnimi vajami in posnetki. Poleg tega smo imeli še domačo nalogo. Ta nam je skrajšala spanec marsikatero noč pred krožkom, večkrat pa zelo popestrila učne ure.

Rešiti smo morali še nekaj računalniških težav. Umetna inteligenca je velik pripomoček tudi na področju učenja tujih jezikov. Ne prinaša vedno ustreznih rešitev za vse in zato nastanejo tudi težave.

Nakup učbenika in delovnega zvezka se je izkazal za investicijo, ki jo bomo lahko uporabljali še nekaj let. V začetku smo bili nekoliko skeptični,

saj se nam je zdel izdatek za strokovno literaturo malce visok. Na koncu smo ugotovili, da jo bomo lahko uporabljali kar naslednjih šest študijskih let, če bomo nadaljevali z enakim tempom kot prvo leto. Lahko se pohvalimo, da smo se poleg tem, ki jih ponujata učbenik in delovni zvezek, naučili še besede v zvezi z božičem, novim letom, veliko nočjo, zimo, pomladjo in verjetno še s čim.

Z majem zaključujemo naš prvi letnik univerze. Veselimo se novega študijskega leta. Ugotavljamo, da se je naše znanje angleščine v tem študijskem letu uspešno izboljšalo in da je učenje tega jezika lahko tudi zabavno. Morda je k temu pripomoglo tudi druženje ob kavi po krožku, kjer smo ponovili ali pa vsaj komentirali na novo osvojeno znanje.

Success is not about being perfect.

Besedilo in foto: Nika Perpar

krožki
angleščina 3

V naši skupini resnično ni dolgčas!

Smo skupina, ki se udeležuje učenja angleškega jezika 3. leto. Nekateri člani skupine vztrajamo že tretje leto, pridružili pa so se nam še 4 novi sošolci in sošolke.

Srečevali smo se ob torkih in pod vodstvom naše mentorice Ksenije obnovili že pridobljeno znanje, nato pa nadaljevali z novimi vsebinami. Počasi smo dobili občutek, da se tudi v naših letih lahko kaj naučimo, da tudi angleščina ni takšen strah in trepet, kot smo nekateri mislili pred tremi leti.

Ob zaključku letošnjega študijskega leta lahko rečemo, da lepo napredujemo, da lahko svoje znanje že uporabljamo tudi v praksi (potovanja, druženje s tujci, gledanje raznih TV oddaj v angleščini ...).

Člani naše skupine smo se povezali, se medsebojno podpirali, postali prijatelji. Upamo, da bomo v jeseni vsi skupaj nadaljevali z našim druženjem in učenjem angleščine. Veliko pohvalo in zahvalo izrekamo tudi naši mentorici Kseniji, ki se je trudila z urjenjem naših možganskih celic. Ksenija, hvala za ves trud in vztrajnost, veselimo se ponovnega druženja!

Naša nova članica Bojana pa svoje vtise opisuje tako:

»Zelo zelo sem si želela priti v skupino angleško govorečih, saj je od šolskih dni minilo že 'ogrooomno' časa. Vesolje me ljubi in tako sem pristala v najboljši skupini z najboljšo profesorico in najboljšimi sošolci. Seveda sem imela prvi dan 'velik cmok', komaj kaj sem spravila iz sebe. Gledala sem jih tako rekoč odprtih ust, vse njihovo znanje, naravnost osupljivo. Zdaj pa sem del njih, jubuuu!

Zelo lepo so me sprejeli in skupina je naravnost prečudovita. Tvorijo jo posamezniki in prav vsak je nekaj posebnega ... vsak s svojo barvo, esenco, drugačnostjo, svojo vedoželjnostjo po znanju angleškega jezika. Roko na sr-

ce, naša profesorica Ksenija to z lahkoto 'bendla', z njo je vse mogoče. Prav vsakemu zna prislubniti ter pomagati s preprosto razlago.

Rečem lahko le eno: poleg učenja in znanja, ki ga pridobivamo skozi tedne, v naši skupini resnično ni dolgčas. In da ne boste mislili – tudi nasmejemo se, včasih do solz. Skratka, ustvarili smo čudovit 'mehurček', v katerem smo kot eno in upam, da se drugo leto vsi vidimo, ob istem času na istem mestu.

Pa srečno poletje!!«

Marija Škufca, foto: Matjaž Marinček

Za učenje ni nikoli prepozno

Smo skupina šestih upokojenk, ki se je pred tremi leti odločila, da stopi iz cone udobja in se vpiše na tečaj angleščine. Vse smo bile čiste začetnice.

Z velikim navdušenjem smo pristopile k učenju novega jezika in do danes lepo napredovale. Naša mentorica Ksenija nas potrpežljivo popravlja in spodbuja pri pogovoru. Zavedamo se, da nam učenje ne gre tako hitro, kot našim vnukom, vendar smo ponosne, da se kljub temu vedno znova učimo in napredujemo.

Tečaj ni namenjen samo učenju angleščine. Srečanja so zelo zabavna in razgibana, saj odpiramo tudi številne druge življenjske teme – od zdravja in potovanja do kulinarčnih receptov ter vsakodnevnih izkušenj. Naša Hedvika nas velikokrat

preseneti s svojimi pekovskimi izdelki, zato čas na urah vedno hitro mine.

Vesele smo, da smo se pred leti odločile za ta korak. Poleg novega znanja smo pridobile tudi nova prijateljstva, samozavest in veliko prijetnih skupnih trenutkov. Dokazale smo si, da za učenje nikoli ni prepozno. Z radovednostjo in dobro voljo bomo z učenjem angleščine nadaljevale tudi v prihodnje.

Joži Blatnik, foto: arhiv skupine

Nikoli ne obupaj!

Uspeh ni, da si perfekten, ampak da se učiš iz svojih napak. To je bilo nekakšno posvetilo, ki nam ga je poslala profesorica Danica Geržina po e-mailu. Seveda se je to pokazalo sčasoma na krožku angleščine, v katerem nas je bilo sedem sodelujočih.

Sam sem bil tako rekoč novinec z nekaj znanja angleščine iz srednje šole, vendar sem takoj moral stopiti na realna tla. Kot pravijo, hudič je v podrobnostih in tekom let se je pokazala vrzel v znanju, ki jo je lepo zapolnila naša prizadevna profesorica Danica. V veliko pomoč so bili tudi ostali udeleženci krožka in vse se je odvijalo kot prijeten razgovor, kjer smo našli prave odgovore in angleščina je postala prav simpatična, seveda tudi s pomočjo sodobnih pomagala in poslušanjem v živo.

Občasno druženje ob kavici v bližnjem lokalu je tudi pripomoglo k prijetnemu vzdušju in angleščina je tako rekoč postala način življenja.

Mitja Mežek, foto: arhiv skupine

What is **Success**?

Success is not about being perfect. It's about showing up everyday, **learning** from mistakes, and **refusing** to give up.

Več kot le učenje angleščine

V okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje Ivančna Gorica imamo učno skupino Angleščina 5. Obiskujejo jo slušatelji, ki angleški jezik že (dobro) obvladujejo, a bi se radi izpopolnili v uporabi jezika v pogovoru in pisanju ter razumevanju prebranih besedil.

Z zaključkom študijskega leta 2024/25 je dolgoletno in izjemno mentorsko delo zaključila prof. Tanja Došlo. S hvaležnostjo se spominjamo njenega predanega poučevanja angleščine in ji želimo vse dobro, predvsem zdravja in iskrivosti še na mnoga leta.

V študijskem letu 2025/26 smo tako dobili novo mentorico in »učiteljico«, gospo Ksenijo Heric Marinček. Na uvodnem srečanju nam je prijazno pojasnila, da ni učiteljica ali profesorica angleškega jezika, zato bo njena glavna naloga, da nam pomaga pri (po)govoru v angleškem jeziku in ne učenju slovnice. Začutili smo, da nas čaka zanimivo obdobje angleške konverzacije.

V skupini nas je večina že nekaj let obiskovala krožek, a nekaj je tudi novih slušateljev, zato je najbolje, da navedemo nekaj vtisov enih in drugih. To je lepo zapisala gospa Roža Kek, ki že nekaj let obiskuje krožek:

»Ko se ozrem na pretekle mesece študijskega leta ugotovim, da naš krožek ni bil le prostor učenja jezika, temveč tudi prostor prijetnega druženja in zanimivih razprav. V klopi nismo sedli zaradi ocen, ampak zaradi iskrene želje po izboljšanju jezikovnih veščin. Učenje tujega jezika v zrelih letih pa ni le nabiranje novega znanja, ampak tudi vadba za ohranjanje spomina. Prav zato smo udeleženci krožek jemali resno in pri njem vestno sodelovali.

Na začetku je bilo nekaj zadrege ob napakah, a prav skozi sproščeno druženje, pogovor in medsebojno pod-

poro je zadrega kopnela, zato se zahvaljujem sošolkam in sošolcem ter mentorici Kseniji Heric Marinček za potrpežljivost, spodbudne besede in energijo, ki nas je povezovala. Zahvaljujem se tudi srčni koordinatorki naše skupine Kseniji Sever, ki je vedno poskrbela za vse potrebne informacije in organizacijo.

Prelistane strani učbenika so polne novih besed, a še bolj dragoceni so spomini na urice, preživete v prijetni družbi. Prepričana sem, da bomo z enakim veseljem, radovednostjo in dobro voljo tudi jeseni ponovno sedli v študijske klopi ter skupaj nadaljevali našo pot učenja in izboljšanja komunikacijskih veščin angleškega jezika.«

Gospod Marko Zorec, ki tudi ni prvič na krožku, je navdušeno zapisal te svoje vtise:

»Pred dvema letoma sem se pridružil skupini Angleščina 5. Moram reči, da se res dobro počutim v tej skupini. Letos smo zamenjali učiteljico. Od začetka sem potreboval nekaj časa, da sem se navadil na nov način učenja. Sedaj pa se je izkazalo, da mi je Ksenijin način celo bolj všeč. Cenim to, da se veliko pogovarjamo. Na ta način sem izgubil strah pred govorjenjem v angleščini. Stvar je v tem, da se ne smemo bati napak, ki jih delamo med pogovorom.«

Pa dodajmo še vtis »nove učenke«, gospe Alenke Čepirlo:

»Sredi letošnjega januarja sem se pridružila skupini gospe Ksenije Heric Marinček: skupini simpatičnih ljudi, ki govorijo dobro angleško, pa si želijo, ... hm, pravzaprav ne vem čisto dobro, ali se le naučiti še več, še bolje, še bolj pravilno jezika? Kmalu sem spoznala, da radi hodimo na te urice tudi zaradi druženja, pripovedovanja in poslušanja drug drugega ter naših zgod. Seveda, vse v angleščini in pod budnim ušesom in očesom naše mentorice Ksenije. Iskrena hvala vsem skupaj, saj se vedno znova veselim naših ponedeljkovih uric in končno lahko pri teh letih zopet pišem domače naloge.«

Kako smo si podobni v razlikah in kako hitro ugotovimo, kaj je bistvo krožka: druženje, spoznavanje, izmenjava mnenj – v angleškem jeziku. Zelo smo si različni – eni veliko (preveč?) govorijo, drugi so malce sramežljivi, a mentorica je vedno znala v pogovor vnesti sorazmerje in nas opozarjati na naše napake.

Na zadnjem junijskem srečanju smo, na željo mentorice, zapisali tudi svoje predloge za našo nadaljnjo pot učenja angleščine, zatoorej – **We'll meet again in October 2026.**

»Prava« fotografija ...

... in kako jo je videla umetna inteligenca.

Roža Kek, Alenka Čepirlo, Marko Zorec, Zdravko Aš, Ksenija Sever, foto: arhiv skupine in UI

krožki
nemščina 3

Auf Deutsch, bitte!

Za nami je še eno študijsko leto, počitnice so tu in cela skupina napreduje v višji razred.

V skupini nas je šest – štiri dekleta in dva fanta: Anica, Sonja, Marina, Darinka, Borut in Miran. S tečajem nemškega jezika smo pričeli v študijskem letu 2018/2019, skupaj smo že kar nekaj let in dobro sodelujemo. Vmes je bila krajša prekinitev zaradi epidemije covid, ki pa nas ni ustavila.

Lahko rečem, da smo skupina, v kateri ne manjka smisla za humor, to nam gre dobro od rok, celo bolje kot slovnica. Naša mentorica Metka je prijazna učiteljica, ki se prav tako rada malo pošali in skupaj se počutimo dobro. Seveda se tudi učimo. Ko naš nemški pogovor zaide v materni jezik, se učiteljica hitro oglasi s svojim: »Auf Deutsch, bitte!«

Letošnje leto smo delali po učbeniku Berliner Platz 2, veliko gradiva, zlasti vaje iz slovnice, pa nam je Metka prinašala na kopijah in smo jih reševali. Obdelali smo več lekcij, spoznavali smo velika mesta, opisovali poklice. Pogovarjali smo se o tem, kako preživljamo dneve, o dejavnostih v prostem času, športu, modi ... Iskali smo družbo za dopust, potovanja. Pisali smo oglase z zanimivo vsebino, *natürlich auf Deutsch*. V teh oglasih smo se lepo in prijazno opisali in se tudi zelo nasmejali.

Z mentorico Metko smo se ob kavici zadnji dan druženja dogovorili, da v jeseni nadaljujemo. Zahvalili smo se ji za trud ter potrpljenje in obljubili, da v počitnicah ponovimo glagole. Mogoče pa res! Na svidenje v študijskem letu 2026 / 2027.

Darinka Petek, foto: arhiv skupine

krožki nemščina 3

Nadaljevali smo z učenjem nemščine

Naš *Deutschkurs* obiskujemo že dalj časa v približno enaki sestavi. Občasno kakšen slušatelj odide, pa se nam pridruži kdo drug. Zdaj nas je v skupini pet, štiri slušateljice in en slušatelj. Srečujemo se enkrat na teden in imamo pouk po dve študijski uri, potem pa moramo, seveda, doma narediti še *Hausaufgabe*.

Pod mentorstvom prof. Metke Krajnc se trudimo napredovati. Letos smo prišli do že dokaj zahtevnih besedil, malo pa se še vedno »mučimo« z dokaj zahtevno nemško slovnico.

Naše učenje ni čisto »šolsko«: naša mentorica vedno popestri ure tako, da nam prinese dodatna besedila in naloge in se ne učimo samo po učbeniku.

Moram reči, da je naš pouk vedno v zelo prijetni atmosferi, ki jo učenci in mentorica skupaj ustvarjamo in zato radi prihajamo k pouku.

Upajmo, da tudi v prihodnje nadaljujemo skupaj z učenjem, pa tudi, da se nam pridruži še kaj novih, ki bi si radi obnovili znanje nemščine ali pa se kaj novega naučili. *Herzlich willkommen!*

Danila Ilešič, foto: arhiv skupine

»Prima, da je bil ta tečaj.«

V preteklem študijskem obdobju smo na Univerzi za tretje življenjsko obdobje izvajali računalniški tečaj, namenjen našim članom, ki so želeli pridobiti ali poglobiti osnovno digitalno znanje.

Cilj tečaja je bil izboljšati računalniško pismenost ter udeležencem omogočiti samostojnejšo uporabo računalnika in pametnega telefona v vsakdanjem življenju.

V okviru tečaja smo obravnavali naslednje vsebine:

□ **Urejevalnik besedil (Word):** Udeleženci so se naučili osnov oblikovanja besedila, ustvarjanja in shranjevanja dokumentov, uporabe slogov, vstavljanja slik ter priprave enostavnih dokumentov (na primer dopisov).

□ **Preglednice (Excel):** Spoznali so osnovno uporabo preglednic, vnos podatkov, enostavne formule (seštevanje, povprečje), oblikovanje tabel ter pripravo preprostih seznamov.

□ **Obdelava slik (GIMP):** Udeleženci so se seznanili z osnovnimi funkcijami programa za obdelavo slik, kot so obrezovanje, spreminjanje velikosti, osnovne prilagoditve ter delo s plastmi.

□ **Uporaba pametnega telefona:** Predstavili smo osnovne aplikacije, uporabo kamere, pošiljanje sporočil, uporabo interneta ter nekatere uporabne aplikacije za vsakodnevno rabo.

Delo je potekalo v sproščenem in spodbudnem vzdušju. Udeleženci so aktivno sodelovali, postavljali vprašanja in samostojno izvajali naloge. Poseben poudarek je bil na praktičnem delu, prilagojenem njihovem predznanju in tempu učenja.

Ob koncu tečaja so udeleženci izrazili zadovoljstvo z vsebino in načinom dela ter izboljšali svoje digitalne spretnosti. Pridobljeno znanje jim bo v pomoč pri vsakodnevni uporabi tehnologije.

Zaključek

Tečaj je bil uspešno izveden in je dosegel svoj namen. V prihodnje bi bilo smiselno nadaljevati z nadgradnjo znanja ter ponuditi tudi nadaljevalne tečaje. Za uspešno in učinkovito delo bi potrebovali računalniško učilnico, da bi vsi udeleženci imeli enake pogoje za delo.

Jože Mestnik

Tri udeleženske so zapisale svoja opažanja.

Od novembra 2025 do marca 2026 smo s prenosniki prihajali v prostore UTŽO na računalniški tečaj. Začelo nas je še več, pa so se pokazale težave z računalniki, priklopi, predznanjem, naloženimi programi. Mogoče bi vztrajali vsi, če bi imeli opremljeno učilnico.

Vedno nas je dobre volje pričakal naš mentor, gospod Jože Mestnik. Srečanj smo se udeleževali različno, glede na naše interese. Pregledali smo osnove Worda, Excela, Gmaila, delovanje pametnih telefonov in nekaterih aplikacij, naučili smo se skenirati dokumente in jih posredovati. Zadnja srečanja so bila namenjena programu GIMP – poigravanju s fotografijami na različne ustvarjalne načine.

Saj veste, kako je. Računalnik obdela vsak ukaz, čeprav včasih ne vemo, kaj smo mu ukazali. Zato je bilo včasih slišati smeh, tudi kakšno so(n)čno besedo, vsi pa smo hitro obvladali prvo pomoč v obliki ctrlY in ctrlZ, pa še kakšno drugo zdravilo. Res nas je okupirala snov in programi, pač premalo časa za klepet. Srečanja smo sproščeno zaključili s kavo v Sončku in odkrili, da smo izven učilnice kar zabavni ljudje.

Prima, da je bil ta tečaj.

Marina Strnad

Zelo lepo je bilo hoditi na računalniški krožek. Med nami so se stkale pristne prijateljske vezi, ki jih bomo ohranili še dolgo. Spoznali smo veliko uporabnih računalniških trikov in pridobili nova znanja.

Gospoda Jožeta smo lahko vedno o vsem povprašali – vsako stvar nam je potrpežljivo razložil in tudi pokazal v praksi. Prav zaradi njegove pomoči smo se naučili res veliko novega.

Ure so nam minevale kar prehitro, saj je bilo vsako srečanje zanimivo in prijetno.

Naša srečanja nam bodo ostala v lepem spominu.

Stanka Šinkovec

V študijskem letu 2025/26 sem se odločila, da malo osvežim osnovno znanje računalništva in

pridobim dodatna znanja. Pridružila sem se prijetni skupini v okviru UTŽO. Dobivali smo se ob ponedeljkih in pod vodstvom gospoda Jožeta Mestnika korak po korak osvajali znanja.

Ker nismo več najmlajši, nam ni šlo vse iz prve, pa tudi pri domačih nalogah nismo bili najbolj vestni. Navkljub temu nam je s postopnostjo, ponavljanjem in neizmerno potrpežljivostjo našega učitelja uspelo osvojiti kar nekaj znanj, ki nam bodo v pomoč pri brskanju na spletu, urejanju besedil, izdelavi tabel, seznamov in obdelavi slik.

Upam, da v naslednjem študijskem letu nadaljujemo, da ponovimo osvojeno in nadgradimo naše znanje.

Danica Ostanek

Obisk Velike planine in Rožnika

V času prvomajskih praznikov, ko se je večina družin s šolskimi otroki odpeljala proti soncu in

morju, smo se pohodnice odločile, da si ogledamo z žafrani olepšano Veliko planino, ki je čudovita vse leto. Druga polovica aprila je obdobje cvetenja tisočerič vijoličastih žafranov, ki ustvarjajo čudovite cvetlične preproge, zato nas je majčkeno skrbelo, da smo že prepozne in da so že vsi odcveteli.

Najprej smo načrtovale, da se odpeljemo z javnimi prevoznimi sredstvi, ker imamo upokojenci možnost brezplačne vožnje. Pa smo se za to pot odločile le štiri, zato nas je do Kamniške Bistrice s svojim avtomobilom peljala Rozi. Med vožnjo smo sklenile, da se odpeljemo z nihalko in sedežnico do vrha in se nato sprehodimo od Zeleznega roba do Domžalske koče.

Že med vožnjo s sedežnico smo lahko opazovale posamezne preproge zadnjih žafranov, ki so dajale lep kontrast zaplatam zadnjega snega. Precej hladneje je bilo in pihalo je, zato smo bile vesele, da smo se primerno oblekle, da nam mraz ni kratil veselja.

krožki
nordijska hoja Krka

Ko smo prispele na Zeleni rob, smo najprej opazovale mogočne Kamniško-Savinjske Alpe. Okoli gostilne Zeleni rob se žal razteza turistično naselje. Hiše so sicer zgrajene v planinskem slogu, a se nam je zdelo, da ne sodijo v to okolje.

Radovednost nas je vlekla naprej in že po nekaj metrih smo zagledale prvo preprogo cvetočih žafranov. Levo žafrani, desno snežene zaplate, Alpe z zasneženimi vrhovi, nad nami pa toplo sonce, ki je še polepšalo naravo. Nismo zmogle hoditi tiho, spoštljivo in mirno, ker je bilo navdušenje preveliko. Naši fotoaparati so »škljocali«. Planinci od blizu in daleč so nas veselo pozdravljali.

Le nekaj veselih korakov naprej smo zagledale najlepše pastirsko naselje v Evropi. Pastirske hiše, pokrite s škodlami so še samevale, ker krave pripeljejo šele junija. Tudi Preskarjev muzej je odprt samo v sezoni. Kislega mleka in žgancev tako nismo mogle poskusiti.

Povzpele smo se tudi do kapele Marije Snežne, kjer smo prebrale, da je na tem mestu stala kapele že pred drugo svetovno vojno. Ob koncu vojne so jo nemški vojaki uničili oziroma požgali. Leta 1988 so jo ponovno postavili in jo posvetili Mariji Snežni, zato je vsako leto 5. avgusta na planini praznik. Med potjo smo navdušeno opazovale še ostale gorske cvetice.

Ker smo že bile potrebne dobre kavice in okrepčila, smo se podale do Domžalskega doma. Gneča je bila velika, zato pa je bila kavica po daljšem čakanju toliko slajša.

Po poldnevu so se pričeli zbirati oblaki, ki so mestoma zakrivali toplo sonce, zato smo se podale nazaj proti Zelenemu robu. Tam smo si privoščile kosilce in uživale v prelepih razgledih.

Sredi popoldneva smo se odpravile s planine. V dolini je sonce zopet toplo gredo, zato smo pospravile topla oblačila v avto in se odpravile proti domu.

Na poti domov smo se za kratek čas ustavile še v dolini Kamniške Bistrice in si ogledale kraški izvir Kamniške Bistrice. Očarali so nas različni odtiski te zelene bistre reke.

Zadovoljne in polne prijetnih vtisov smo se vrnile domov in že načrtovale naš naslednji izlet.

Odpravile smo se na Rožnik. Za nekatere izmed nas je bil to prvi obisk. Na pot smo se odpravile pri gradu Tivoli. Pot nas je vodila skozi gozd in nas pripeljala do Cankarjevega vrha in gostilne Rožnik, kjer je med letoma 1910 in 1917 živel naš največji pisatelj, Ivan Cankar. Tu je našel navdih in mir v naravi; v tem ustvarjalnem obdobju so nastala znana dela, kot sta Lepa Vida in Bela krizantema.

Joža Petrič, foto: arhiv skupine

krožki
nordijska hoja Ivančna Gorica

Koraki, ki nas povezujejo

V okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje smo članice skupine Nordijke že vrsto let predane rednemu gibanju, druženju in raziskovanju narave. Dvakrat na teden se odpravimo na pohod – ne glede na vreme ali letni čas, saj verjamemo, da nas prav vztrajnost, dobra volja in medsebojna podpora ohranjajo vitalne, povezane in polne energije.

Naše poti so raznolike in izbrane tako, da združujejo prijeten tempo, naravne lepote in priložnost za pogovor. Skupaj stopamo skozi gozdove, med travniki in do razglednih točk, tempo pa vedno prilagodimo tako, da se dobro počutimo vse – tako izkušene pohodnice kot tiste, ki se nam pridružijo na novo. Cilje sproti prilagajamo vremenskim razmeram: v lepem vremenu izberemo daljše ali bolj razgledne poti, ob slabšem pa krajše in manj zahtevne trase, ki nam še vedno omogočajo prijeten in varen pohod.

Pri naših pohodih pogosto raziskujemo hribovito pokrajino občine Ivančna Gorica, ki ponuja številne zanimive kotičke. Med njimi so tudi vrhovi, ki jih občasno vključimo v naše poti. Obolno, najvišji vrh občine, nas vedno nagradi s pogledom proti Kamniško-Savinjskim Alpam in Posavskemu hribovju. Korinjski hrib, znan tudi kot Ciganov vrh, je drugi najvišji vrh občine in ponuja lep razgled proti Suhi krajini. Z veseljem se povzpne tudi na Šentrumar nad Krko, kjer nas vedno pričakata mir in pogled na dolino. Rade obiščemo Polževo, priljubljeno izletniško točko z razgledom na okoliške hribe, ter Bovljek, ki nas razveseli s svojo prijetno gozdnato potjo in spokojnim vzdušjem. Ti kraji so del pokrajine, ki jo imamo rade in del poti, ki jih z veseljem raz-

iskujemo.

Nordijske hodimo v vsakem vremenu, uporabljamo nordijske palice, ki izboljšujejo držo in razbremenijo sklepe, ter vedno spodbujamo druga drugo. Hoja nam predstavlja pomemben del skrbi za zdravje, saj z redno rekreacijo krepiamo telo, ohranjamo gibljivost in splošno dobro počutje. Prav gibanje, druženje in stik z naravo pomembno prispevajo k boljši kakovosti življenja, kar vse močno cenimo.

Na naših poteh odkrivamo nove kraje, se veliko smejemo in gradimo prijateljstva, ki segajo daleč preko pohodnih ur. Poleg hoje pa nas povezuje tudi druženje – po končanem pohodu si pogosto vzamemo čas za klepet, izmenjavo izkušenj in prijetne trenutke, ki še dodatno krepijo našo povezanost. Narava je naš prostor za učenje in sprostitev; na poti opazujemo letne čase, rastline, živali in pokrajino ter pogosto ugotovimo, da se naučimo več kot kjerkoli drugje – o naravi, o sebi in o drugih.

V našo skupino z veseljem sprejmemo vse, ki si želijo več gibanja, dobre družbe, raziskovanja narave in aktivnega življenjskega sloga. Pri nas je vsak korak pomemben, vsak korak pa je lepši, ko ga naredimo skupaj.

Vanja Zaletel, foto: arhiv skupine

krožki
ples

Plesni mozaik v ritmičnih bachate, salse in polke

Ples je preplet gibanja v ritmu glasbe, ki povezuje telo, um in čustva. Še posebej v našem življenjskem obdobju ima številne pozitivne učinke na zdravje in vitalnost, zato se nas je plesnih delavnic udeleževalo kar lepo število članic in članov društva.

Naša srečanja niso bila le priložnost za učenje plesnih korakov, temveč tudi vaja za možgane in koordinacijo gibov, medsebojno spoznavanje in krepitev dobre volje. Srečevali smo se ob četrtek dopoldan pod vodstvom profesionalne, potrpežljive in vedno nasmejane mentorice Dušanke Požgaj. Raznolikost v skupini, v kateri je vsak od nas imel različno predznanje in občutek za ritem, je spretno obvladovala in spreminjala v usklajen ter harmoničen plesni mozaik. Strokovnost je prepletala s srčnostjo, empatijo, humorjem in pohvalo. Njen pristop je ves čas temeljil na spoštovanju in ustvarjanju sproščenega vzdušja.

Vsako uro smo začeli z uvodnim razgibavanjem, s katerim smo telo pripravili na plesne korake, zaključili pa z vajami za sproščanje in tistim pravim občutkom zadovoljstva po osvojitvi novega znanja. Učili smo se korake bachate, salse in polke. Pri vsakem plesu so se nam nekatere

koreografije na začetku zdale zahtevne in zapletene, posebej takrat, ko je bilo treba hkrati misliti na ritem, zaporedje figur in še na to, katera noga je vodilna. Ko je mentorica Dušanka opazila, da skupina ni ujela določenega zaporedja, je celotno koreografijo ponovno razdelila na posamezne slike. Potrpežljivo vodenje skozi korake in obilo ponavljanja je naredilo svoje – tudi najbolj zapletene figure so sčasoma postale veliko bolj domače in v plesni glasbi smo vedno bolj uživali.

Iskrena hvala mentorici Dušanki za njeno predanost in spodbudno energijo, s katero nas je vodila skozi celotno študijsko leto, in Lidiji, ki je vestno skrbela za vso organizacijo. Delavnico plesa smo zaključili bogatejši za nova znanja, lepe spomine in dragocena poznanstva. Jeseni pa z veseljem spet obujemo plesne superge.

Roža Kek, foto: arhiv skupine

Zdrav duh v zdravem telesu

V UTŽO Ivančna Gorica imamo poleg vseh ostalih dejavnosti organizirano tudi vodeno telovadbo v telovadnici OŠ Stična. Naš vaditelj je Drago Klanjšček, ki vsak teden poskrbi, da se naše mišice ravno prav raztezajo. Seveda pa je veliko odvisno od nas samih.

V lanskem oktobru se je k telovadbi vpisalo 35 udeležencev, kar je zelo veliko. Po enem mesecu

krožki
vodena telovadba

nas je ostalo 26, od tega 2 moška. Drago res poskrbi, da delamo učinkovite vaje z zelo dobro razlago, zakaj je katera vaja dobra. »Pa še doma kaj telovadite,« nas vedno prijazno opominja.

Naše študijsko leto sicer traja od oktobra do aprila, vendar razmišljamo, kako bi ga podaljšali, mogoče od septembra do konca maja. Od aprila do oktobra so predolge počitnice in se bojimo,

da bomo preveč »zarjaveli«. Sicer pa upamo, da se bo vsak po svojih močeh potrudil, da bomo ostali fit do jeseni.

Naša udeleženka Katarina je tudi tokrat napisala pesmico za našega simpatičnega in strokovnega vaditelja.

Milena Vrhovc, foto: arhiv skupine

*Daj smo res od vraga,
sedaj nam vse bolj jasno je,
ves smo sjet narobe ohrnili,
vsa pravila spremenili.*

*Pobijte,
včasih so učitelji nam govorili,
le tako boste kaj koristnega zase naredili.*

*Drago pa nam vsak ponedeljek glasno govori:
kar počasi,
se nam nikamor ne mudi.*

*Spštopani,
objubljamo,
da tudi poleti počasi bomo hodili,
saj veš,
da ne bi se preveč potili.*

Se vidimo jeseni.

Katarina Fortuna

Pilates ob začetku tedna

Kar precej naših članov, predvsem pa članic, se želi temeljito razgibati pod vodstvom strokovnjaka. Za takšne smo organizirali pilates. Vadili smo pod budnim očesom fizioterapevtke Kaje Ivanjko, ki je vsak ponedeljek od oktobra do konca maja prihajala v Studio La Vista v Šentvid pri Stični, kjer so potekale enourne vadbe.

krožki
pilates

V začetku nas je bilo veliko, kar za dve skupini, prva je vadila od pol desetih do pol enajstih, nato pa druga skupina eno uro. Od aprila, ko se začne delo na vrtu in zunaj, pa se je število članov spreminjalo oziroma zmanjšalo in vsi smo telovadili v eni skupini, in sicer od pol desetih do pol enajstih dopoldan. Kaja nas je vodila od osnovnega razgibavanja do težjih vaj, včasih z različnimi pripomočki, z žogo, trakom ...

Težavnost vaj se je iz srečanja v srečanje stopnjevala in vaditeljica nas je proti koncu že pohvalila, koliko se nam redna vadba pozna – da o koristi ne pišemo. Vse smo skušali narediti po navodilih, včasih se je

zdelo precej preprosto, a po koncu vadbe (in pogosto še naslednji dan) pa smo čutili sleherno mišico.

Po koncu vsake vadbe smo zadovoljni odhajali domov (še prej pa seveda na kakšno kavico) in bili pripravljeni na nov teden – do naslednjega ponedeljka.

Vesna Celarc, foto: arhiv skupine

krožki
urjenje spomina in logike

Možgani v akciji

V študijskem letu 2025/26 sem obiskovala krožek urjenje spomina in logike, kjer smo na zanimiv in sproščen način utili možgane.

S pomočjo različnih vaj, iger in izzivov sem izboljšala svoj spomin, koncentracijo ter logično razmišljanje. Vsako srečanje je bilo nekaj posebnega, saj smo se ob učenju tudi veliko nasmejali in drug drugega spodbujali.

Krožek mi je dal veliko uporabnih znanj, ki jih lahko uporabljam tako pri učenju kot tudi v vsakdanjem življenju. Predvsem sem spoznala, kako pomembna sta vztrajnost in redna vaja, ter da lahko z malo truda dosežemo res lepe rezultate.

Na koncu bi se rada iskreno zahvalila mentorici Metki za njeno prijaznost, potrpežljivost in energijo, ki jo je vložila v nas. Vedno nas je znala spodbujati in motivirati, da smo verjeli vase.

Hvala za vse lepe trenutke, novo znanje in podporo.

Ponosni vsako drugo sredo smo na logiko hodili, se kod pravi učenci počutili.

Vaje reševati smo se zelo trudili, predvsem sebe pošteno razveselili.

Metka, s tvojo pomočjo možgani naši bolj aktivni so postali, vsakdanjim izzivom se ne bodo dali.

Obljubljam, da tudi čez poletje se bomo zelo trudili, da čimbolj jih bomo zaposlili.

Jim pa bomo dovolili, da na dopustu lepem bodo pošteno se spočili. Hvala za tvoj trud.

Katarina Fortuna in tečajniki iz tretje izmene

krožki
ročna dela

Utrinek s krožka ročna dela: kvačkanje. Foto: Maja Štefančič Hribar

Kaligrafija v duhu srednjega veka

V sredo, 19. novembra dopoldne, smo se v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični na delavnici ponovno srečali s kaligrafijo. V januarju 2025 smo imeli prvo delavnico, kjer smo se seznanili s teoretičnim delom (prispevek o tem »Srečali smo se s kaligrafijo« je dostopen v arhivu na naši spletni strani), to pot pa se nas je 17 prisotnih ukvarjalo predvsem s praktičnim, to je s pisanjem v protogotici.

Tudi tokrat je bila naša voditeljica in predavateljica dr. Dijana Pita da Costa, sicer odgovorna za pedagoško delo v Muzeju. Najprej smo izvedeli nekaj o zgodovini stiškega samostana, saj njegov nastanek sega v leto 1132, in njegov prispevek k slovenski pismenosti.

Samostan je bil kulturno središče z veliko knjižnico, ki je bila ena od tedaj obstoječih 60. Knjige, ki jih je bilo treba najprej pridobiti, so prepisovali pisarji v posebnem prostoru – skriptoriju. Za to delo so se usposabljali 10 let. Pisali so na pergament, posebej obdelano živalsko kožo ovc, koz ali teličkov, katere obdelava je trajala več tednov. Sedeli so za nagnjenimi pisalnimi mizicami,

mi, ker so uporabljali peresa s poševno konico. Peresa so bila ptičja, bodisi od vran, puranov ali krokarjev. Črnilo, ki so ga uporabljali, so izdelali sami iz hrastovih šišek, ki so jih drobili in prekuhavali.

Pisarji so delali le pri dnevni svetlobi, črke so bile majhne in besede zelo stisnjene, kar smo lahko videli na primerih, ki nam jih je dala predavateljica. Knjižni slikarji so v prepise dodajali okrašene prve črke; te so bile velike in so nakazovale nova poglavja, dodajali pa so tudi razne okraske iz narave. Ko je bila knjiga prepisana, je šla v vezavo h knjigovezu, nato pa jo je po pol leta ali več dobil v roke naročnik.

Temu uvodu je sledil praktični del – delavnica.

Na mizicah, ob katerih smo sedeli, je že bilo pero s črnilnikom in vzorec črk v protogotici, kjer so bile označene poteze, ki jih je treba vleči za vsako črko. Dobili smo papir z označenimi črtami, kamor smo prepisovali tekst v latinščini, ki si ga je izbral vsak od nas. Seveda so bile naše prve poteze nerodne, saj peresa nismo obvladali, z vajo pa nam je nato kar šlo. Nekateri bolj spretni so prepisali celo več izrekov. Predavateljica je eksperimentirala z različno barvo papirja (bela, siva, rumenkasta) in njegovo debelino, ker je želela ugotoviti, katera je za nas najbolj primerna.

To je izvedela, ko smo se po končanem delu posedli za veliko mizo ob čaju, kavi in piškotih, s katerimi nam je postregla. Navijali smo za rumenkast papir, ki je najbolj podoben pergamentu. Za nekatere bi lahko bile označene vrstice, kamor smo vpisovali tekst, ožje, da bi bile črke manjše. Bolj všeč nam je bil papir, na katerem je že bil okrasni vzorec. Ugotavljali smo, da zahtevana koncentracija pri pisanju pomirja in sprošča.

Predavateljica dr. Dijana Pita da Costa nas je tudi to pot navdušila. Na njene predloge za ime delavnice smo izbrali naslov »Kaligrafija v duhu srednjega veka«. Izvedeli smo, da delavnice kaligrafije potekajo večkrat in da so termini objavljeni na občinski spletni strani »Moja občina«, pa

tudi na spletni strani Muzeja. Tam je mogoče dobiti tudi vzorce pisave. Bolj poglobljene triurne delavnice izvaja njen sodelavec, ki obravnava tudi več pisav.

Poslovili smo se z obljubo, da se ob priložnosti ponovno srečamo in se skupaj z našimi izdelki v protogotici – dokazu naše spretnosti – odpravili proti domu in novim doživetjem naproti.

Joža Železnikar, foto: dr. Dijana Pita da Costa

Operni muzikal Kette

Člani našega društva smo si v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu v nedeljo, 16. novembra, ogledali operni muzikal z naslovom Kette. Predstava je nadomestila ogled Kralja Leara v ljubljanski Drami, ki smo jo bili primorani odpovedati zaradi dolžine (5 ur in pol).

In nikomur, ki si je izbral glasbeno-gledališko delo o izjemnem pesniku Dragotinu Ketteju, ni bilo žal. Ravno nasprotno – bili smo navdušeni. Pevci so nam z orkestrom predstavili življenjsko pot, ustvarjalna prevpraševanja in ljubezenske težave z odlično glasbo Aleša Makovca in libretom Vinka Möderndorferja. Dirigent Iztok Kocen je vodil svoj orkester z izjemnim občutkom, da smo uživali v glasbi in petju.

Pripovedovalec nas je vpeljal v Kettejevo nesrečno otroštvo, nato smo spoznavali pesnikovo ljubljansko gimnazijsko obdobje, ki je bilo še veselo, hudomušno in pričakujoče. Mladi ustvarjalci Kette, Murn, Cankar in Župančič so prijateljevali, ustanovili so Zadrugo, v kateri so razpravljali o literaturi in jo tudi izdajali. To je bilo prekinjeno, ko je Kette napisal satirično pesem proti škofu Missii, in moral je oditi v Novo mesto, kjer je nadaljeval šolanje. To je bilo najsrečnejše, obenem pa najbolj trpeče obdobje. Zaljubil se je v hčer sodnega svetnika Angelo Smola, za njeno družino pa nikakor ni bil sprejemljiv. V tem času je nastala njegova najlepša serenada Na trgu.

Tretje ustvarjalno obdobje v njegovem komaj 23-letnem življenju je bilo tržaško. V Trst je mo-

kultura

ral v vojsko, a je tam zbolel za tuberkulozo, po enem letu se je vrnil v Ljubljano in v Cukrarni umrl. Zbirke v svojem življenju ni izdal, zbirko pesmi z naslovom Poezije je leta 1900 izdal Anton Aškerc, ki pa je pesmi tudi popravljaj in tako prišel v spor s Cankarjem in Murnom. Leta 1907 je nato izšla druga, pregledana izdaja Kettejevih pesmi.

V dveh dejanjih smo si lahko ogledali glavne postaje pesnikovega kratkega, a ustvarjalnega življenja, pozornost pa je bila posvečena predvsem novomeškemu obdobju. V zaključku nam delo sporoči izjemno pozitiven pogled na življenje, kar se nam je vtisnilo v spomin.

V gledališkem listu so zapisali: Kette živi v Novem mestu vse čase, brez njega bi bili zelo sami ...

In občutno skromnejša in revnejša bi bila tudi slovenska literatura! Zato je vsake toliko časa vredno vzeti v roke tudi Kettejeve Poezije.

Vesna Celarc, foto: splet

V nedeljo zvečer smo si ogledali operni muzikal Kette, ta čudoviti prikaz kratkega in predvsem žalostnega življenja našega pesnika Dragotina Ketteja, v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu.

Po končanem ogledu se nam je predsednica UTŽO Metka Krajnc na avtobusu zahvalila za udeležbo in povedala, da v Novem mestu pesniku v čast nudijo tudi torto z njegovim imenom, ki je nežnega videza in nežnega okusa.

Me, »nordijke«, smo dobile navdih in se odločile, da obiščemo Novo mesto, kamor smo se odpeljale z vlakom. Prehodile smo prelepo pot ob reki Krki, občudovale smo mirnost in zeleno barvo te dolenske lepote. Tu uživajo tudi račke, kanuisti in poleti še kopalci. Postavljene so klopi, da se lahko oddahneš in uživaš ob pogledu nanjo.

Pot smo nadaljevale po Kettejevem drevoředu vse do Glavnega trga. Ustavile smo se pri Kettejevem vodnjaku in si prebrale vklesane verze njegove pesmi Na trgu. Tukaj je tudi Gostišče na trgu, Hiša kulinarike in turizma. V preddverju je slaščičarna, kjer nudijo Kettejevo torto. Seveda smo si jo privoščile in bile enotnega mnenja, da je čudovita.

Priporočamo vam ta sprehod po Novem mestu in užitek ob sladkanju s Kettejevo torto.

Olga Šeme

Ob zaključku leta na gala koncertu opernih arij

Zadnjo soboto v letu 2025 je 45 članov našega društva preživelo za oko, predvsem pa za uho nadvse prijeten večer v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Prisluhnili smo koncertu opernih arij v izvedbi Simfoničnega orkestra SNG Maribor pod vodstvom dirigenta Simona Krečiča ter solistoma sopranistko Nino Dominko in korejskim baritonistom Leonom Kimom.

Ob pol osmih zvečer smo se posedli v Gallusovi dvorani, na oder so prišli člani Simfoničnega orkestra SNG in nam pod vodstvom ognjevitiga dirigenta Simona Krečiča za začetek zaigrali uverturo k Mozartovi operi Čarobna piščal, nato pa je na oder stopila sopranistka Nina Dominko z arijo Kraljica noči iz iste opere in nas očarala s svojo interpretacijo in prezenco. Uživali smo ob njenem glasu in silno zmožnostjo izražanja čustev, z obraza smo prav »brali« in sodoživljali njeno usodo. Pela je ognjeno, dinamično, obenem

pa razigrano. Takšna je bila pri vseh svojih interpretacijah, tudi kot Gilda iz Rigoletta, Lakmé iz istoimenske opere in Giuditta iz Lehárjeve operete.

Drugi solist je bil južnokorejski baritonist Leon Kim, lavreat številnih tekmovanj, ki se je najprej predstavil kot Enrico iz Donizettijeve opere Lucia di Lammermoor, nato kot Rigoletto, zapel pa je še arijo Belcore iz Donizettijeve opere Ljubzenski napoj.

V programu smo prisluhnili tudi duetoma Zerline in don Giovannija iz Mozartove opere Don Giovanni ter Rigolettu in Gildi iz opere Rigoletto. V obeh duetih (poleg dodatnega) sta izžarevala mladostno energijo in izražala doživljanje s svojima glasovoma, a tudi z mimiko in medsebojno privlačnostjo.

Vmes pa je orkester navduševal z izvedbami uverture k Verdijevi operi Sicilijanske večernice, baletno glasbo iz Delibesove opere Lakmé, priredbo melodij bratov Avsenik Bojana Adamiča in Cesarskim valčkom Johanna Straussa, ml.

Ob razgibani orkestralni glasbi izpod znamenitih skladateljskih peres sta pevska solista vrhunsko izvedla vrsto ikoničnih in brezčasnih opernih melodij, kar smo poslušalci nagradili s stoječim aplavzom in si tako, kot smo pričakovali, »prislužili« še dva dodatka. Ob koncu smo polni čudovitih občutij in doživetij zapuščali dvorano. Seveda upamo in si želimo, da bi novoletnemu koncertu prisluhnili tudi v letu 2026.

Vesna Celarc, foto: splet

Veličastna v SiTi Teatru

Na deževno soboto, 24. januarja, se je 45 članov našega društva z avtobusom in zanesljivim voznikom Nikom odpravilo na ogled komedije Veličastna v SiTi Teater v Ljubljano. In ogledali smo si veličastno igralko Polono Vetrih v komediji z enakim naslovom, poleg nje sta igrala še Nik Škrlec in Mojca Fatur, režiral pa je Matjaž Latin.

Veličastna je komedija o Florence Foster Jenkins, ki je bila v dvajsetih, tridesetih in štiridesetih letih prejšnjega stoletja amaterska sopranistka, znana pa je postala zaradi izrazito slabega posluha in razkošnih kostumov. Prav zaradi slabega posluha je postala pomembna osebnost na glasbeni sceni New Yorka. Njena občudovalca naj bi bila Col Porter in Gian Carlo Menotti, celo Enrico Caruso naj bi jo gledal z naklonjenostjo (saj poslušal je verjetno nil).

Florence Jenkins je imela velike težave z glasom in intonacijo, njen pianist Cosmé Mcmoon se ji

je prilagajal, vendar ni mogel prikriti njene netočne intonacije. Njeni vztrajnost in volja pa sta jo pripeljali do Carnegie Halla, koncertne dvorane v središču Manhattna, v kateri se je na njenem koncertu zbralo okrog 3.000 poslušalcev, vstopnice pa so bile prodane tedne vnaprej. Missel, ki jo je izrekla F. F. Jenkins je tudi, da ljudje lahko rečejo, da ne zna peti, »a nihče ne more reči, da ni pela.«

Igrati takšno pevko je izrazito zahtevno, težko je namreč peti brez posluha, a Polona Vetrih, ki smo jo že slišali peti – in to odlično – je vlogo več kot odlično odpela in odigrala. Prilagajala se je glasovnim (ne)sposobnostim Florence Jenkins in se trudila, da so tudi naša ušesa ujela glasovno podobo slavne »pevke« in ob tem seveda izkusila

tudi precejšnje nelagodje oziroma sotrpela. Menjavala je razkošne kostume, vedno je imela ob sebi kozarček in pijačo, podpiral p a jo je tudi njen pianist Cosmé Mcmoon, ki ga je upodobil mladi igralec Nik Škrlec, sicer odličen pianist.

Poleg njiju je igrala tudi Mojca Fatur v vlogi mehiške služkinje, mlade prijateljice Florence Jenkins in v vlogi Newyorčanke, ki je prinesla peticijo proti pevki. Komedijska pa je seveda slonela na glavnem liku Florence Foster Jenkins, ki jo je igralka in pevka Polona Vetrih odigrala, tako kot ona zna – veličastno. Gledalci smo uživali v uri in pol dolgi komediji, polni presenetljivih dialogov, miselnih in govornih preobratov in petju – ob vsem trudu, ki ga je Polona Vetrih vložila v »petje« F. F. Jenkins.

Vesna Celarc, foto: splet

Ogled komedije Agencija za razhode v Špateatru

Člani društva so v lanskem anketi izrazili željo, da bi si v sklopu naših dejavnosti ogledali tudi kakšno komedijo ali obiskali Špateater v Mengšu. Tako se je 43 članov v nedeljo, 19. aprila, ob 16.30 z avtobusom odpravilo na ogled komedije Agencija za razhode v Mengšu.

V enoinpolurni komediji francoskega avtorja Tristana Petitgirarda so zaigrali Domen Valič, Luka Cimprič in Lara Komar, prevedel jo je Urban Soban, režiral in domiselno priredil za naše razmere pa Žiga Flajnik.

Erik (Domen Valič) vodi agencijo za razhode Samski stan – nasmejana v nov dan. V nasprotju s sodobnim svetom, v katerem prevladujejo agencije in aplikacije za zmenke, Erik vodi agencijo, pri kateri lahko »naročiš« razhod in slovo od partnerja brez težav. V razmerje je lahko vstopiti, prekiniti pa nekoliko težje, najtežje pa je izreči: »Konec je.« Slišali smo, da je tako težko, kot najti politika, ki govori resnico.

Srečko (Luka Cimprič) želi prekiniti razmerje s partnerko Floro, a tega ne zmore, zato postane stranka Erikove agencije. Erik bo to storil enostavno in profesionalno v njegovem imenu, saj Srečko očitno ni dovolj pogumen, da bi se soočil s tem problemom. Tako se zavzeti Erik odloči, da bo Flori to sporočil osebno, ko pa pride z rožami k njej domov, pa ugotovi, da je to njegovo nekdanje dekle. In ker še ni dovolj – Srečko se odloči, da bo svoje naročilo pri agenciji preklical, Flora je namreč zapeljivo dekle. V nadaljevanju se vsi trije »trudijo« vzpostaviti dialog in razjasniti svoj položaj. Zato prihaja do situacij, v katerih prevladuje preprosta telesna, besedna in (včasih zanimiva) situacijska komika, ki je nasmejala veliko gledalcev.

Konča se seveda srečno kot vsaka komedija, kljub temu da se je težko posloviti, stara lju-

bimca sta skupaj, agencija Samski stan – nasmejana v nov dan pa je izgubila svoj namen.

Zanimiva je bila prevajalčeva in režiserjeva prilagoditev imen in priimkov različnih igralcev ter prizorov iz filma našim razmeram, slišali pa smo tudi za naše estradnike r(R)ože p(P)otrebuješ, a(A)ne r(R)oš ... Precej je bilo tudi nizko pogovornih izrazov, ki v

položaju, v katerega ne sodijo, vzbudijo smeh.

Ogled komedije Agencija za razhode v Špateatru je bil zadnji obisk kakšne prireditve v letošnjem študijskem letu, prihodnje leto pa spet!

Vesna Celarc, foto: splet

Kako smo »zborovali«?

Za vsa društva velja, da morajo svoje delovanje zaključiti z letnim občnim zborom članov. Mi smo to naredili 25. marca dopoldne, ko se nas je 55 zbralo v Kulturni dvorani v Stični. To smo izbrali zaradi močno povečanega članstva, saj bi bila občinska sejna soba, naše običajno mesto sestajanja, premajhna.

Občni zbor je potekal po običajnem programu. Najprej nas je nagovorila predsednica Metka Krajnc, nato je delo prevzelo delovno predsedstvo pod vodstvom Matjaža Marinčka.

Posebnost našega društva je, da aktivnosti tečejo v študijskem letu, ki traja od oktobra do maja naslednje leto, poročila pa moramo podajati za koledarsko leto. Metka Krajnc je podrobno navedla vse aktivnosti, ki jih je društvo izvedlo v letu 2025. Bilo je 6 predavanj, 2 delavnici o kaligrafiji, 5 ekskurzij, 9 različnih kulturnih prireditev, tedensko pa je potekalo 17 krožkov s 144 udeleženci, od tega 8 angleščine na različnih stopnjah.

Izvedeli smo, kako je društvo poslovalo finančno. Zajeten del prihodkov za kritje stroškov delovanja nam zagotovita občina in Ministrstvo za izobraževanje, letna članarina in drugi prispevki članov za izvedene dogodke. S tem smo lani pokrili vse stroške in ustvarili majhen presežek. Predvideli smo tudi, kakšno bo v letu 2026 naše finančno poslovanje.

Izvedeli smo, kaj nas še čaka do konca tega študijskega leta. Nekaj programa je že za nami. Imeli smo tri predavanja in ekskurzijo. Seveda je delovalo tudi vseh 17 krožkov. Program za štu-

dijsko leto 2026/27 bomo določili konec avgusta, tako kot vsako leto.

Letošnji občni zbor je bil tudi volilni, tega imamo vsaki dve leti. Upravni odbor društva je predlagal Občnemu zboru, da se sestava Upravnega in Nadzornega odbora ne spreminja, tudi predsednica še naprej ostaja Metka Krajnc. Udeleženci so se s tem strinjali, je pa predlagala Milena Vrhovec, da na naslednjem občnem zboru spremenimo statut tako, da bomo vodstvo društva volili vsaka štiri leta, kot je to običajno.

Vmesni odmor, ki je bil potreben zaradi nesklepčnosti Občnega zbora, smo zapolnili s predavanjem o Zakonu o dolgotrajni oskrbi, ki sta ga izvedli Polona Štajnar in Dajana Proševa, sodelavki z Ministrstva za solidarno prihodnost.

Joža Železnikar, foto: Jože Gregorič

pomembno

Svetovi našega učenja, delovanja in ustvarjanja

Tak je bil naslov Strokovnega posveta mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje (SUTŽO), ki je bil v City hotelu v Ljubljani 23. aprila 2026. Posvet vsako leto organizira ljubljanska UTŽO, letos sva se ga udeležila Matjaž Marinček in Joža Železnikar. Poleg štirih predavanj je potekala tudi razširjena seja Sveta mreže SUTŽO. Uvodoma nas je pozdravila prof. dr. Ana Krajnc, ustanoviteljica UTŽO, v imenu Ministrstva za vzgojo in izobraževanja pa Maja Celarc Acceto. Nato so se zvrstila štiri zanimiva predavanja.

O svetu etike, izhodiščih učenja v poznejših letih, je govorila ddr. Verena Vidrih Perko. Etika se ukvarja s človeškim hotenjem in ravnanjem z vidika dobrega in zla, moralnega in nemoralnega. Doživljenjsko učenje pomeni, da me vse za-

nima, da učenje ne pozna let, smisel učenja pa je občutiti polnost življenja.

O upravljanju s konflikti je več povedal doc. dr. Tadej Praprotnik. Pri konfliktih je pomembno izraziti svoja čustva, se ne opravičevati, odgovorni pa smo predvsem za svoje vedenje in odzive, ne pa za vedenje drugih.

O svetu medijev in izobraževalni vlogi javne radiotelevizije smo poslušali dr. Katjo Stamboldžioski, ki nam je več povedala o izobraževalnih vsebinah za starejše in o portalu RTV365.

Svet možganov nam je na sproščen način prikazal doc. dr. Blaž Koritnik, ki nas je preizkusil tudi z nekaj vajami. Sicer pa smo slišali, da možgane krepimo s pristočnimi dejavnostmi, gibanjem, primerno prehrano in spanjem. Organizatorica srečanja nam je posredovala prosojnice za vsa štiri predavanja.

Na razširjeni seji Sveta mreže SUTŽO, ki jo je vodila podpredsednica Sveta Nevenka Tomšič, smo izvedeli več o stanju in dejavnosti mreže. V mreži trenutno deluje 51 univerz, 27 kot samostojno društvo, 24 pa je organiziranih v okviru javnih zavodov za izobraževanje odraslih. V izobraževalne programe je letos vključenih 14.258 študentov, delujejo v 773 različnih programih, vodi pa jih 833 mentorjev.

V februarju je ljubljanska UTŽO izvedla na daljavo predavanje o E-identiteti, oktobra bo še en posvet mreže SUTŽO na daljavo, načrtovani sta dve usposabljanji mentorjev (12. maja v Trebnjem), jeseni bosta na daljavo izvedena usposabljanje za varnost na spletu in delavnica za dvig medijske pismenosti. Obiskali bodo tudi nekaj UTŽO, s ciljem, da na kraju samem vidijo njihovo delovanje. Veliko dejavnosti torej in možnosti za nova znanja.

Srečanje je vedno na visoki strokovni ravni, tako je bilo tudi tokrat. Z novimi znanji in spoznanji smo odšli novim doživetjem naproti.

Joža Železnikar, foto: Matjaž Marinček

Tudi septembra smo bili aktivni ...

Novo študijsko leto smo letos začeli (ali lansko končali?) septembra. Udeležili smo se dveh dogodkov in, tako upam, častno zastopali društvo. To nalogo sva po sklepu Upravnega odbora dobili Marjeta Godec Šlajpah in Joža Železnikar.

4. septembra smo skupaj z Društvom upokojencev Ivančna Gorica napolnili stojnico pred našim Zdravstvenim domom, ki je že sedmič tradicionalno odprl svoja vrata. »*Znanje + sodelovanje = zdravje*« je bil slogan letošnjega dneva odprtih vrat, ki ga je pripravilo osebje Zdravstvenega doma Ivančna Gorica v sodelovanju s številnimi lokalnimi društvi in podjetji.

Obiskovalci so lahko opravili številne brezplačne meritve, za katere so pokazali veliko zanimanja. Predstavili so se Center za krepitev zdravja s svojimi strokovnimi sodelavci, fizioterapija, zobozdravstvo, otroški dispanzer in logoped, obiskovalci pa so lahko spoznali tudi ponudbo različnih lokalnih društev. Med njimi je bila tudi naša UTŽO skupaj z DU Ivančna Gorica, s katerim smo si delili stojnico.

Na stojnici smo predstavili lanskoletne Utrinke, zgibanko z letošnjim študijskim programom, pod sloganom »*Vedoželjno nabiramo nova znanja, imamo pa tudi ročne spretnosti*« pa smo razstavili nekaj kvačkanih igrač in torbic izpod rok Maje, mentorice krožka ročnih del. Te so zbudile med obiskovalci največ pozornosti, saj so kar klicale po tem, da jih primeš v roke, in to ne le otroke, temveč tudi odrasle. Lahko bi jih drago prodale, medtem ko se za piramido z angleškimi časi ni zmenil nihče.

Vse sodelujoče so obiskali in pozdravili župan Dušan Strnad, direktorica občinske uprave dr. Andrejka Miše Glavič in direktorica Zdravstvenega doma Mateja Plut Švigelj. Za našo prisotnost se je posebej zahvalila tudi vodja Centra za krepitev zdravja in nas povabila na naslednja srečanja.

Dva tedna kasneje, torej **18. septembra**, sva s kolegico Marjeto zopet stali za našo stojnico, to

pot na ivanški tržnici na prireditvi »Vsi smo ena generacija«. Ta je potekala že trinajstič z običajnim kulturnim programom, ki so ga izvedli najmlajši vrtničarji, osnovnošolci, gimnazijci in upokojenci, torej res vse generacije. Prostor tržnice je bil napolnjen do zadnjega kotička, saj so bila »zasedena« tudi stojšča. Občinstvo je bilo seveda raznovrstno, od dojenčkov v vozičkih do starejših na vozičkih. Stojnic je bila cela vrsta, naša je bila enaka kot dva tedna prej in zopet so bile glavna atrakcija kvačkane igrače. Župan Dušan Strnad nas je pozdravil s krajšim nagovorom in na koncu povedal, da bo jeseni ponovno kandidiral. Podjetje Nomago je predstavilo električna dvokolesa in objavilo, da bodo javno dostopna za izposajo na več lokacijah. Tudi preizkusiti se jih je dalo.

Društva na stojnicah smo svojo dejavnost predstavili radovedni novinarki, za nas pa so se zanimali tudi sodelavci TV Vaš kanal in posneli kratek intervju. Posebno medgeneracijsko sporočilnost ima fotografija, na kateri se nama je pridružil Nik Puhek, mladi harmonikar, ki je tu-

di nastopil v programu. Resnično smo vsi le ena generacija ...

Med prisotnimi morda naša stojnica ni zbudila veliko pozornosti, v glavnem smo se srečali stari znanci, vendar je prav, da sodelujemo na občinskih prireditvah. Tako krepimo svojo prepoznavnost med ljudmi, pa tudi pokažemo hvala občini, ki nas finančno spodobno podpira.

Joža Železnikar, foto: Gašper Stopar in Jože Gregorič

Veselo v leto 2026!

V torek, 2. decembra, smo se popoldne zbrali na Turistični kmetiji Fajdiga v Temenici na prednovoletnem srečanju. Kar 86 članov se je odzvalo povabilu vodstva društva na spoznavno druženje ob dobri hrani in sproščenem zabavnem programu.

Najprej nas je pozdravila Metka Krajnc, predsednica društva. Zahvalila se je članom za tako številno udeležbo in posebej pozdravila nove člane, letos jih je namreč preko 60, tako da nas je skupaj več kot 190. Srečujemo se na 23 krožkih, predavanjih, ekskurzijah in gledaliških predstavah, vendar nikoli v tako velikem številu in se zato med seboj ne moremo dobro poznati. Za začetek smo bili deležni prvega nastopa članov krožka »Ples v vrsti«, ki deluje šele od letošnjega oktobra pod vodstvom mlade mentorice Dušanke. Pokorajžila se je kar večina plesalk in plesalcev krožka, za njihov dominikanski ples pa smo jih seveda nagradili z velikim aplavzom.

Sledilo je pozno kosilo, za katerega so se pri Fajdigi res zelo potrudili. Prijetno siti smo nato sledili zabavnemu programu, ki ga je suvereno in sproščeno vodila Milena (Vrhovec). Še prej sta Vesna (Celarc) in Marjeta (Šlajpah Godec) razdelili novoletna darilca. V ličnih škatlicah so bile zabavne male sestavljanke, za njihov izbor in nakup je poskrbela Marjeta, na škatlicah pa svitki s pregovori. Škatlice so bile dveh vrst, pregovori in reki, te sta izbrali Vesna in Metka, pa oštevilčeni in v dveh delih v različnih škatlicah. Darilce je služilo temu, da so se prisotni predstavili celotnemu občinstvu. Postopek je vodila Milena, z mikrofonom pa ji je pomagal Matjaž (Marinček). Milena je poklicala številko pregovora. Njen lastnik se je najprej predstavil in prebral prvo polovico, nato pa je drugo polovico reka povedal drug član z isto številko in se nato predstavil še sam. Tako smo se zvrstili vsi prisotni in se vmes tudi nasmejali kakšnemu duhovitemu pregovoru.

Na diatonično harmoniko je nato zaigral Lojze (Vrhovec), mi pa smo mu pritegnili pri narodni »Moje dekle je še mlada«. Sledile so šale, ki sta jih pripovedovala Zdravko (Aš) in Matjaž (Marinček), na koncu pa je Lojze zaigral, mi pa zapeli z njim, »Še kikelco prodala bom«. Na mizo smo nato dobili kozarce s šampanjcem, simbolno smo odštevali in si nato nazdravili na zadovoljno in zdravo leto 2026. S sladico smo zaključili kulinarčni del srečanja in se posvetili svojim sosedom in znancem. Vsakemu posebej je srečo osebno voščila predsednica Metka. Matjaž, »deklica za vse«, kot se je predstavil, pa je bil še društveni DJ, izbral je namreč glasbo in jo v ozadju predvajal na računalniku.

Kar verjeti nismo mogli, da je ura že skoraj osem, ko smo se začeli razhajati. Zadovoljni

obrazi, zahvale in čestitke, ki smo jih prejeli, so več kot poplačali delo ekipe iz novinarskega krožka, ki je druženje pripravila in izvedla.

Joža Železnikar, foto: Ksenija Heric Marinček

Zaključili smo študijsko leto 2025/26

V torek, 26. maja dopoldne, smo se, bilo nas je kar 93, zbrali na Muljavi v Gostilni Obrščak, da bi se dokončno poslovili od študijskega leta 2025/26. Srečanje sta organizirali Marjeta Godec Šlajpah in Vesna Celarc, članici UO UTŽO. Najprej nas je pozdravila Vesna, nato pa je črto pod minulo študijsko leto potegnila predsednica društva Metka Krajnc. V svojem nagovoru je spomnila prisotne na naše poslanstvo in podala nekaj podatkov o društvu. Njen nagovor navajam v celoti.

»Drage prijateljice, dragi prijatelji, dober dan in dobrodošli na prireditvi ob zaključku študijskega leta 2025/26 našega Društva UTŽO Ivančna Gorica. Danes smo se zbrali tukaj v Gostilni pri Obrščaku na Jurčičevi Muljavi, ob zaključku še enega študijskega leta na naši Univerzi za tretje življenjsko obdobje. To ni le formalni konec predavanj, krožkov in srečanj. To je predvsem praznik znanja, radovednosti, vztrajnosti in medsebojne povezanosti.

Prav vi dajete naši univerzi njen pravi pomen in njeno srce. Prav vi dokazujete, da učenje nima starosti. Zaznamujejo nas življenjske izkušnje, a tudi iskriva vedoželjnost in pogum za nova spoznanja. Znanje nas povezuje, nas odpira svetu in nam daje občutek smisla ter

pripadnosti. V času, ko se družba hitro spreminja, je prav medgeneracijsko sodelovanje in vseživljenjsko učenje ena največjih vrednot, ki ju lahko negujemo.

Izobraževalni program v iztekajočem se študijskem letu smo uspešno in v celoti izpeljali. Vpisana sta 202 člana, od tega 47 moških in 155 žensk. Skupaj smo ustvarili veliko lepih trenutkov. Poslušali smo zanimiva predavanja, bilo jih je 6, obiskovali smo 20 študijskih krožkov, odkrivali angleški in nemški jezik, digitalni svet, urili naš spomin in logiko ter razvijali nove spretnosti v krožku ročnih del, na 3 ekskurzijah smo spoznavali našo Slovenijo, obiskali 4 gledališke predstave in skrbeli za zdrav življenjski slog. A ob vsem tem smo gradili tudi nekaj, kar je morda še pomembnejše – skupnost. Skupnost spoštovanja, prijateljstva in medsebojne podpore.

Iskrena hvala vsem mentorjem, ki s svojim znanjem, potrpežljivostjo in predanostjo bogatite naše programe. Hvala tudi vsakemu izmed vas, drage študentke in študenti, ker s svojo prisotnostjo, energijo in odprtostjo soustvarjate prostor, kjer se dobro počutimo in kjer rastemo skupaj. Iskreno se zahvaljujemo Občini Ivančna Gorica za podporo pri našem delovanju, za sofinanciranje našega programa, nudenje prostorov, brezplačno oglaševanje v občinskih medijih. Ta podpora je pomembna spodbuda za naše nadaljnje delo in hvala, ker prepoznate pomen našega poslanstva.

Univerza za tretje življenjsko obdobje ni le izobraževalna ustanova. Je prostor aktivnega staranja, osebne dostojanstva in družbene povezanosti. V času, ko svet pogosto prehitro deli ljudi po letih, mi dokazujemo, da so

izkušnje bogastvo in da je želja po učenju ena najlepših življenjskih moči. Naj vas poletje napolni z novimi močmi, z lepimi srečanji, s časom za družino, prijatelje in zase. Jeseni pa se ponovno srečamo z novimi idejami, novimi vsebinami in enakim veseljem do skupnega ustvarjanja. Ob zaključku študijskega leta vam iz srca čestitam za vse dosežke, pogum in vztrajnost. Naj vas radovednost še naprej spremlja na vsakem koraku.»

V kratkem kulturnem programu smo nato najprej poslušali Ženski pevski zbor Harmonija, ki je pod vodstvom zborovodkinje Gabrijele Cedilnik zapel tri pesmi: *V maju*, *Na oknu deva je slo-nela* in *Lani sem možila se*. Vesna Celarc nas je spomnila na našega Jurčiča in delno interpretirala, delno predstavila vsebino Jurčičeve humorne povesti »Telečja pečenka«. Velja jo prebrati! Žal ni uspelo, da bi slišali in videli Krjavlja, ki ga je dolga leta izvrstno interpretiral Jernej Lampret. Izdalo ga je zdravje. Pa kdaj drugič ...

Na svidenje do jeseni, ko se ponovno srečamo v študijskem letu 2026/27!

Joža Železnikar, foto: Matjaž Marinček

Poročilo o študijskem letu 2025/26

študijsko leto je za nami

1. Strokovna predavanja – enkrat mesečno, trajanje 2 uri, v sejni sobi Občine Ivančna Gorica

datum	tema	predavatelj	št. udeležencev
05. 11. 2025	Vreme in vremenski pojavi	Andrej Velkavrh	57
07. 01. 2026	Geopolitični položaj Slovenije in NATO	Generalmajor Dobran Božič	31
11. 02. 2026	Kulturna dediščina, vrednote našega časa	doc. ddr. Verena Vidrih Perko	34
11. 03. 2026	Kefir – življenjski eliksir	mag. Matjaž Boštar	34
25. 03. 2026	Zakon o dolgotrajni oskrbi	Ministrstvo za solidarno prihodnost	55
01. 04. 2026	Vpliv starih staršev na vzgojo vnukov	psihoterapevtka Katjuša Jakšič	42
06. 05. 2026	Prehranska dopolnila	dr. Vita Godec	54

2. Delavnica v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični

datum	tema	predavatelj	št. udeležencev
19.11. 2025	Kaligrafija 2.	Dr. Dijana Pita da Costa	17

3. Strokovne ekskurzije in ogledi

datum	ekskurzija / ogled	št. udeležencev
23. 10. 2025	Maribor – ogled mesta in srečanje s Tonetom Partljičem	69
25. 02. 2026	Bela Krajina	49
26. 03. 2026	Prekmurje	44
15. – 17. 09. 26	Bavarski gradovi – skupaj z DU Ivančna Gorica	40

4. Kulturne prireditve

datum	dogodek	št. udeležencev
10. 10. 2025	Odprtje fotogr. razstave M. Marinčka z naslovom Lahko bi kar umrl od pogledov in grižljajev	23
16. 11. 2025	KCJT Novo mesto: muzikal Kette	30
02. 12. 2025	Spoznavno prednovoletno srečanje	84
27. 12. 2025	CD: Gala koncert opemih arij	42
24. 01. 2026	SiTi Teater: Veličastna	45
25. 02. 2026	Recital, posvečen mesecu kulture – člani društva	49
19. 04. 2026	Špas teater Mengeš: Agencija za razhode	43
26. 05. 2026	Zaključek študijskega leta 2025/26	93

5. Študijski krožki – enkrat tedensko / dvakrat mesečno po 2 šolski uri po urniku v medgeneracijskih prostorih

krožek	dan	ura	mentor	št. udelež.	opravljene ure
angl. 5	pon.	09.00 – 10.30	Ksenija Heric M.	9	54
računal.	pon.	10.45 – 12.15	Jože Mestnik	7	32
angl. 3/1	torek	08.30 – 10.00	Ksenija Heric M.	6	52
angl. 3/2	torek	10.30 – 12.00	Ksenija Heric M.	6	52
angl. 4	sreda	09.00 – 10.30	Danica Geržina	7	52
ročna dela	sreda	11.30 – 13.00	Maja Š. Hribar	8	36
spomin	sreda	15.30 – 16.15	Metka Šajn	15	16
spomin	sreda	16.15 – 17.00	Metka Šajn	15	16
spomin	sreda	17.00 – 17.45	Metka Šajn	14	16
nem. 4	sreda	18.00 – 19.30	Metka Krajnc	5	48
angl. 2/1	četrtek	08.00 – 09.30	Danica Geržina	7	56
angl. 2/1	četrtek	09.30 – 11.00	Danica Geržina	6	54
nem. 3	četrtek	11.15 – 12.45	Metka Krajnc	6	42
angl. 1/1	petek	08.30 – 10.00	Maja Š. Hribar	10	46
angl. 1/2	petek	10.15 – 11.45	Maja Š. Hribar	8	46
novinarski	petek	09.00 – 10.30	Vesna Celarc	5	20
skupaj				134	638

V krožkih sodeluje 134 članic in članov, nekateri v dveh ali več krožkih.

6. Zdrav življenjski slog – enkrat / dvakrat tedensko po urniku

aktivnost	dan	ura	št. udelež.	opravljene ure
pilates 1. sk.	pon.	09.30 – 10.30	14	29
pilates 2. sk.	pon.	10.30 – 11.30	16	29
vodena telovadba	pon.	10.00 – 20.00	26	25
ples	četrtek	09.30 – 10.30	30	32
nordijska hoja Iv. Gorica	po dogovoru	po dogovoru	17	160
nordijska hoja Krka	po dogovoru	po dogovoru	12	180
skupaj			115	455

Za zdrav življenjski slog skrbi 115 članic in članov, nekateri v dveh ali več skupinah.

Program po mesecih: od oktobra do maja

OKTOBER

05. in 06. 10. 2026 **vpis** od 09:00 do 11:00 in od 16:00 do 18:00 v društvenih prostorih

21. 10. 2026 **ekskurzija** v Celje z okolico

NOVEMBER

04. 11. 2026 ob 10:30 **predavanje** mag. Jožica Ramšak Pajk: »Paliativna oskrba – gre za življenje, ne le za umiranje.«

18. 11. 2026 ob 10:00 **obisk bančnega muzeja** v Ljubljani: ogled razstave »Denar in kriminal« in delavnica »Gospodarno ravnanje z osebnimi financami v 3. življenjskem obdobju«, udeleženci se pripeljejo v Ljubljano samoorganizirano (vlak, lasten prevoz).

DECEMBER

02. 12. 2026 ob 10:30 **predavanje** dr. Vesna Radonjić Miholič: »V duševnosti se skrivata moč in pogum za spreminjanje stisk v izzive.«

11. 12. 2026 **prednovoletno srečanje** na turistični kmetiji Fajdiga.

28. 12. 2026 ob 18:00 SNG **predstava** Opera in balet Ljubljana, glasba Peter Iljič Čajkovski: Hrestač – Božična zgodba.

JANUAR

13. 01. 2027 ob 10:30 **predavanje** mag. Katja Geršak: »Prepoznavanje dezinformacij« in generalmajor Dobran Božič: »Geopolitični položaj sveta.«

28. 01. 2027 ob 19:30 **koncert** Andreja Šifrerja v Cankarjevem domu.

FEBRUAR

09. 02. 2027 **ekskurzija** v Lendavo in počastitev slovenskega kulturnega praznika z igralcem Rajkom Stuparjem.

konec februarja predviden ogled **gledališke predstave** (podrobnosti sporočimo naknadno).

MAREC

03. 03. 2027 ob 10:30 **predavanje** dr. Janez Bogataj: »Ali tudi velika noč postaja praznik trgovin?«

04. do 07. 03. 2027 zabavni **dan žena** v Petračnah na Zadarski rivieri.

31. 03. 2027 **ekskurzija** Škofja Loka, Visoko.

APRIL

07. 04. 2027 ob 10:30 **predavanje** David Mrvar: »Varnost starejših na spletu.«

MAJ

12. 05. 2027 **ekskurzija** Ribnica, Kočevje.

Konec maja: **zaključna prireditev** (točen datum in lokacijo sporočimo naknadno).

Uradne ure: ob četrtkih od 10:00 do 11:00 v društvenih prostorih.

ZAHVALA

Za podporo našemu uspešnemu delovanju:

Občini Ivančna Gorica

Slovenski Univerzi za tretje življenjsko obdobje

Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje

Za ustvarjalni prispevek
k realizaciji zastavljenih ciljev:

Upravnemu odboru

Za izvajanje vsebin ter aktivne učne
oblike in metode v študijskih krožkih:
mentorjem

Za skrbno prostovoljno delo
v študijskih krožkih
in krepitev socialnih vezi:
animatorjem

Metka Krajnc, predsednica Društva UTŽO Ivančna Gorica

Naklada: 280 izvodov

Tisk: Partner graf zelena tiskarna d.o.o., Grosuplje